

Hyvinvointisuunnitelma 2025-2029

Osallistuva ja hyvinvoiva pihtiputaalainen

Pihtipudas

Kunnanhallitus 19.10.2026 § 185
Kunnanvaltuusto 26.10.2026 § 58

Hyvinvointisuunnitelma

Hyvinvointisuunnitelma muuttaa hyvinvointikertomuksessa nousseet ilmiöt ja kunnan strategiset tavoitteet toteutettaviksi toimenpiteiksi.

Hyvinvointisuunnitelmassa on

- strategiset tavoitteet hyvinvoinnin parantamiseksi
- toimenpiteet niiden saavuttamiseksi ikäryhmittäin
- käytettävät menetelmät ja vastuutahot
- seurannan prosessi- ja lopputulosmittarit

Mikä ihmeen hyte? (Kuntaliiton opas)

Seuranta ja raportointi

Valtuustolle raportoidaan vuosittain talousarvion yhteydessä kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin tilaa sekä toteutettuja toimenpiteitä.

Raportointi on osa hyvinvointikertomuksen toimeenpanoa ja lakisääteistä seurantaa.

Raportointi voidaan liittää osaksi kunnan toiminta- ja taloussuunnittelua.

2026

- Hyvinvointisuunnitelma valmistuu
- **TEA-viisarin kysely; kevät 2026 liikunta, syksy 2026 lukio**
- Raportointi toimintakertomuksessa ja toimenpiteiden tarkentaminen vuoden **2027** talousarvioon.

2027

- TEA-viisarin kysely; kevät 2027 kuntajohto, syksy 2027 perusopetus
- Kouluterveyskysely
- Raportointi toimintakertomuksessa ja toimenpiteiden tarkentaminen seuraavan vuoden talousarvioon.

2028

- TEA-viisarin kysely; kevät 2028 liikunta, syksy 2028 lukio
- Raportointi toimintakertomuksessa ja toimenpiteiden tarkentaminen seuraavan vuoden talousarvioon

2029

- TEA-viisarin kysely; kevät 2029 kuntajohto ja kulttuuri, syksy 2029 perusopetus
- Kouluterveyskysely
- Laajan **hyvinvointikertomuksen** kokoaminen ja raportointi valtuustolle.

Vastuu hytestä on kaikilla!

Parasta hyvinvointityötä kunnassa on laadukkaat peruspalvelut.

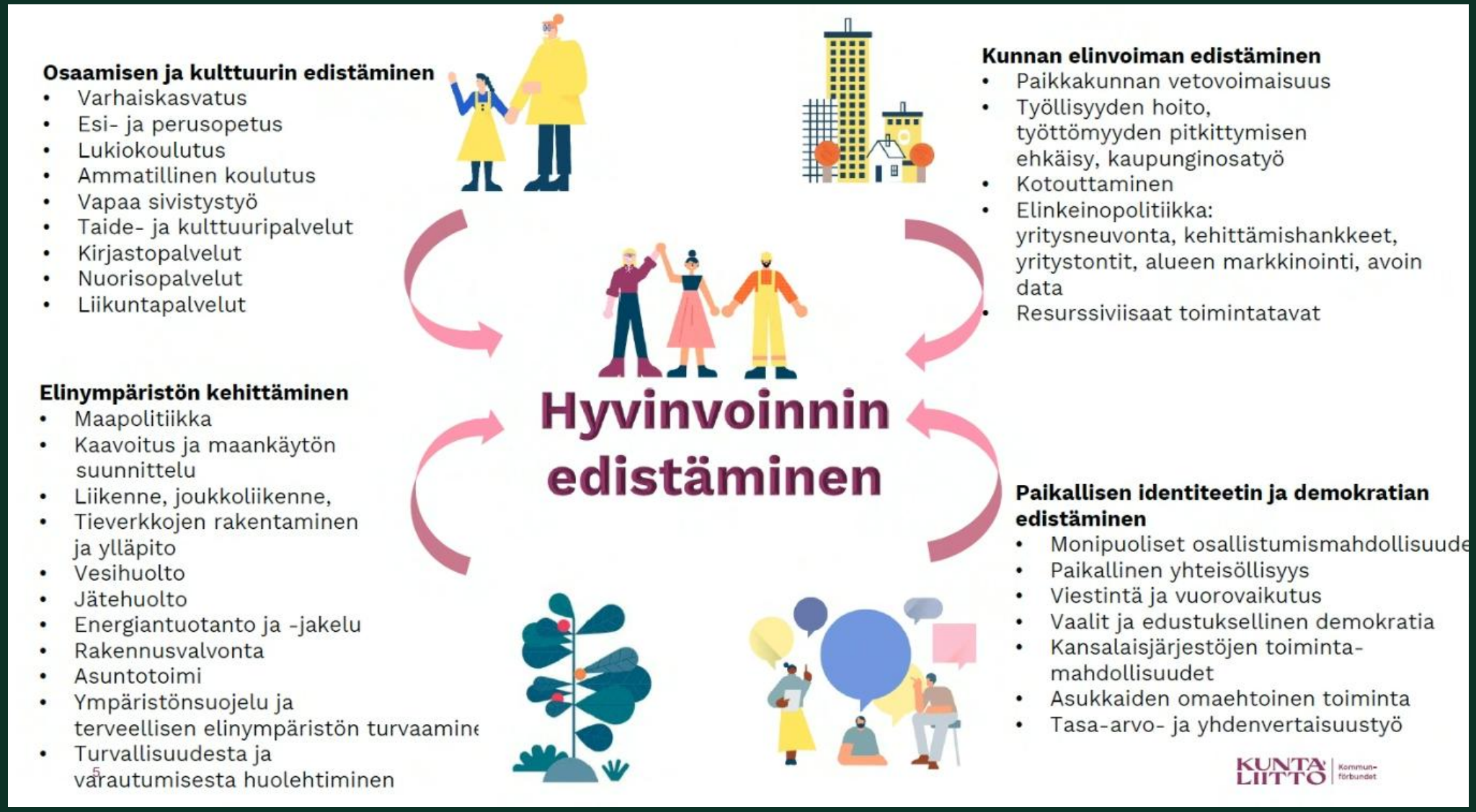

Kuntalaki 410/2015

Tietopohjana käytettävät mittarit ja indikaattorit

TEA- Viisari

HYTE- kerroin

Kouluterveyskysely

Move! Mittaukset

THL hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisältö (Kuntamaisema)

Kunnan hyvinvointityössä käytetään pääasiassa valtakunnallista tietopohjaa.
Hyvinvointityössä etsitään jatkuvasti mahdollisuuksia paikallisen tiedon keräämiseen ja hyödyntämiseen.

Käsittely kunnassa

- Hyvinvointikoordinaattori valmistelee
- Käsittely toimialoittain ja johtoryhmässä
- Nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto, vanhusneuvosto
- Järjestöjen ja kuntalaisten kuuleminen
- Lautakunnat
- Kunnanhallitus
- Kunnanvaltuusto

TEA-Viisari - Työväline kunnille kuvaamaan terveydenedistämisaktiivisuutta.

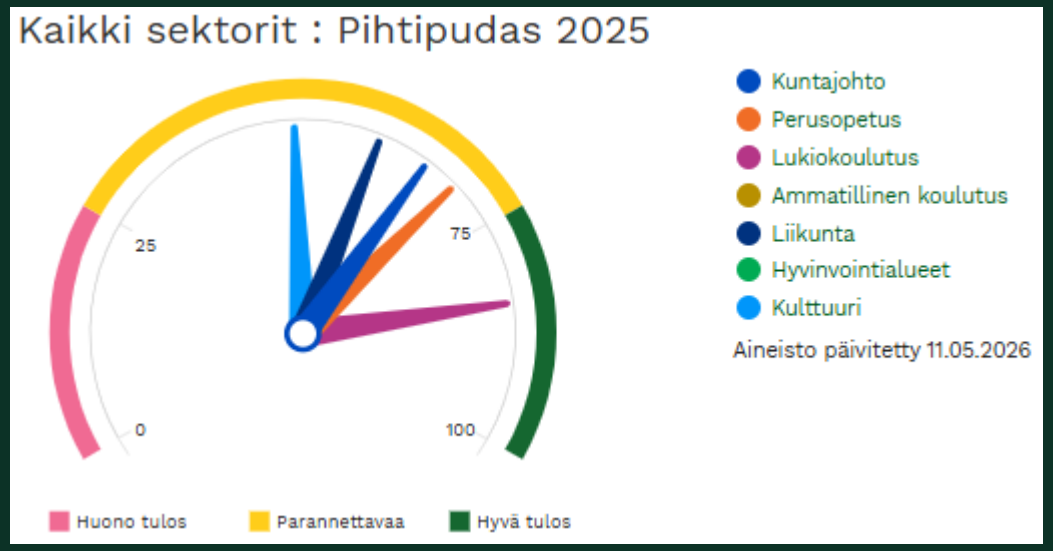

Kunnan kaikki sektorit sisältävässä TEA-viisarissa on nähtävissä, että parannettavaa on kulttuurin, liikunnan, kuntajohdon ja perusopetuksen osa-alueilla. Lukiokoulutuksen osa-alueella tulos on hyvä.

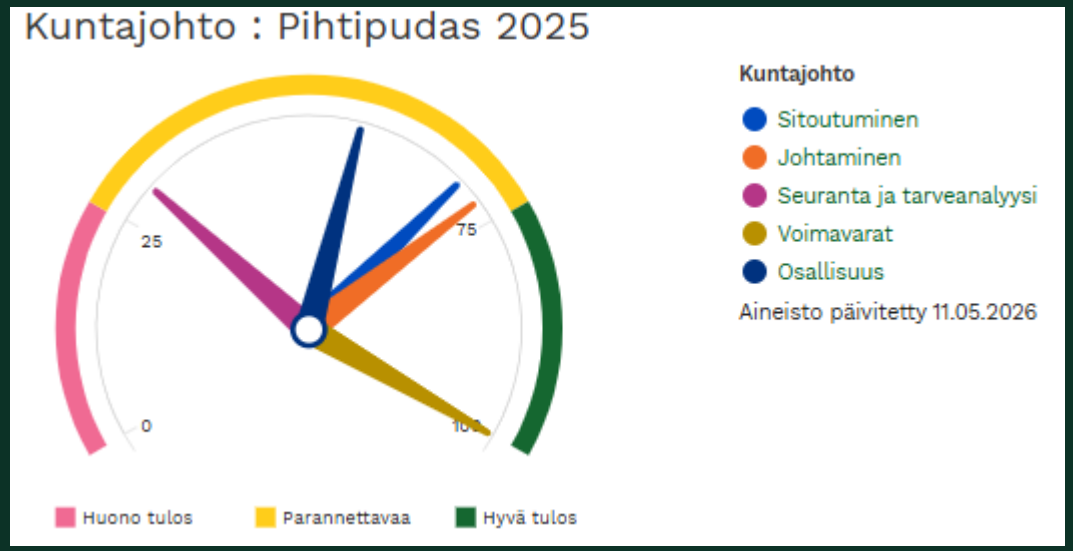

Kuntajohdon osa-alueista parhaat pisteet on saanut voimavarat, sillä kunnassa on nimetty hyvinvointikoordinaattori ja kunta avustaa yhdistyksiä. Muissa osa-alueissa on parannettavaa. Seuranta ja tarveanalyysi on saanut huonoimman tuloksen. Tätä tulosta voi parantaa rakentamalla selkeät rakenteet hyvinvointityön raportointiin valtuustolle.

TEA-Viisari - Työväline kunnille kuvaamaan terveydenedistämisaktiivisuutta.

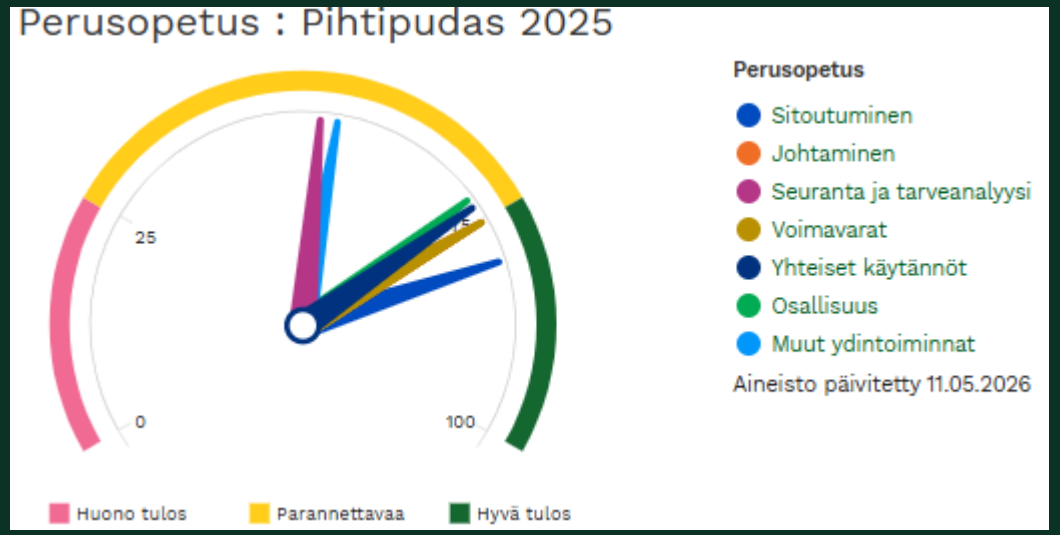

Perusopetuksessa sitoutuminen ja voimavarat on saaneet parhaat tulokset. Myös yhteiset käytännöt ja osallisuus on lähellä hyvää tulosta. Muissa ydintoiminnoissa ja seuranta ja tarveanalyysi osa-alueella on parannettavaa. Perusopetuksen pisteet nousivat vuoden 2023 tiedonkeruusta.

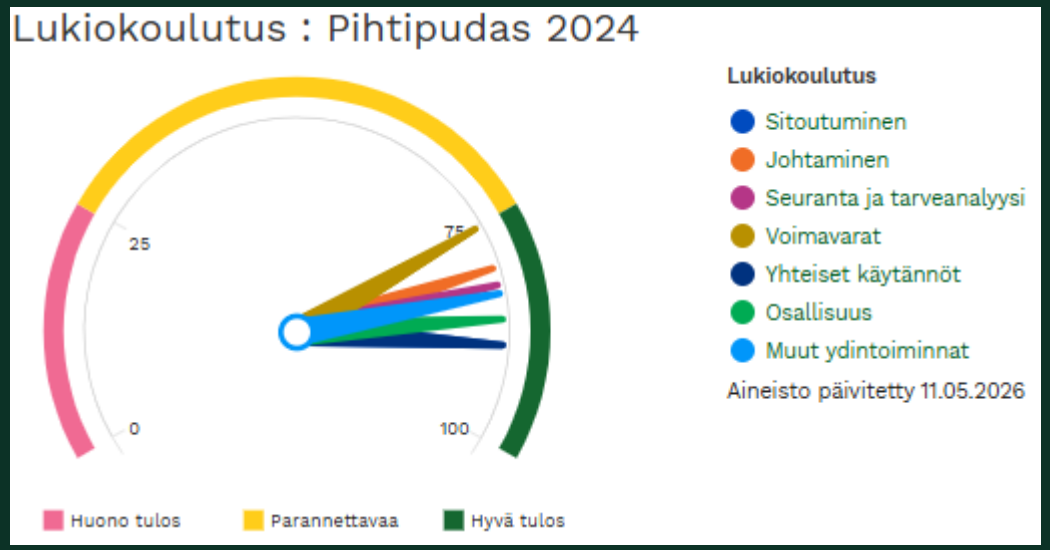

Lukiokoulutuksessa kaikki osa-alueet ovat saaneet hyvän tuloksen. Parhaimpana yhteiset käytännöt. Tuloksissa näkyy lukion sovitut toimintamallit pahoinvoinnin ehkäisemiseksi. Voimavaraviisari on heikoin, mutta se johtuu koulupsykologin palveluiden puuttumisesta, joka on hyvinvointialueen toimintaa.

TEA-Viisari - Työväline kunnille kuvaamaan terveydenedistämisaktiivisuutta.

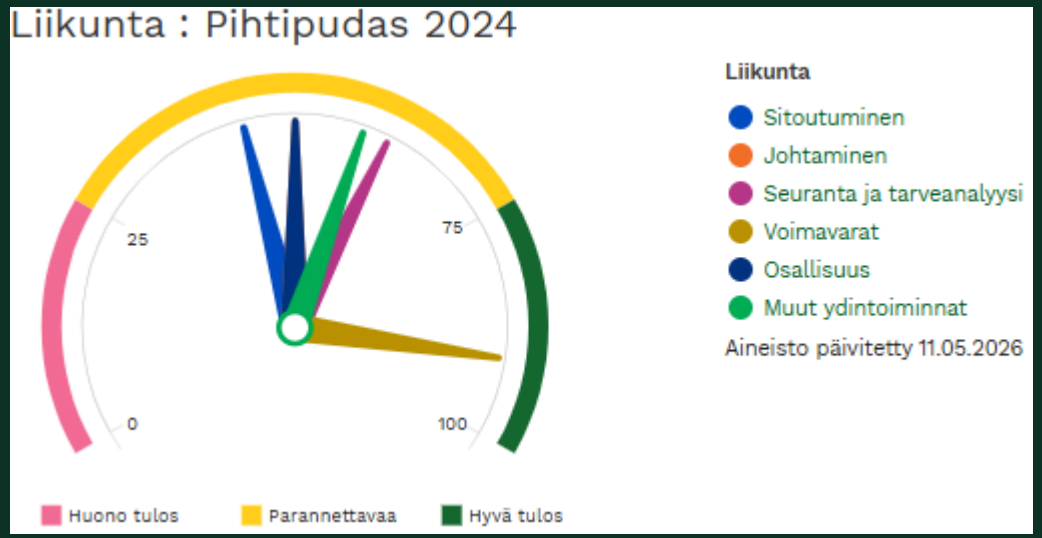

Liikunnassa parhaat pisteet sai voimavarat, jossa näkyy suuri liikuntapaikkojen määrä, sekä maksuttomat harjoitusvuoromaksut. Huonoimmat pisteet on tullut sitoutumisesta. Esimerkiksi kansallisten liikuntasuunnitelmien läpikäyminen ja liikuntaneuvonta nostaisi tätä viisaria.

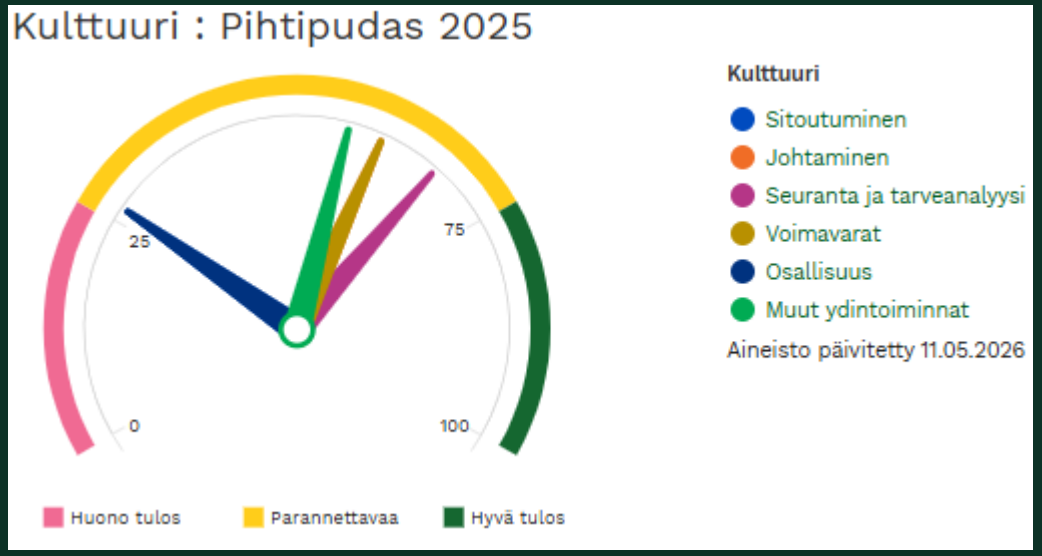

Kulttuurissa kaikissa osa-alueissa on parannettavaa. Sitoutuminen on saanut kaikista huonoimmat pisteet. Kunnan kulttuuritoiminnan vähyys ja asukaskyselyn puuttuminen laskee tulosta. Seuranta ja tarveanalyysi on saanut parhaat tulokset kansalaisopiston seurantatapojen vuoksi.

HYTE- kerroin

HYTE-kerroin on THL:n kehittämä mittari, jonka avulla arvioidaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyötä.

Mittari koostuu **21 indikaattorista**, jotka tarkastelevat sekä kunnan tekemää työtä, että sen vaikutuksia asukkaiden hyvinvointiin.

Pihtiputaan kehitysluvut:

2023: HYTE-kerroin 59,86 → valtionosuutta 65 694€

2024: HYTE-kerroin 51,36 → valtionosuutta 54 837€

2025: HYTE-kerroin 55,96 → valtionosuutta 64 865€

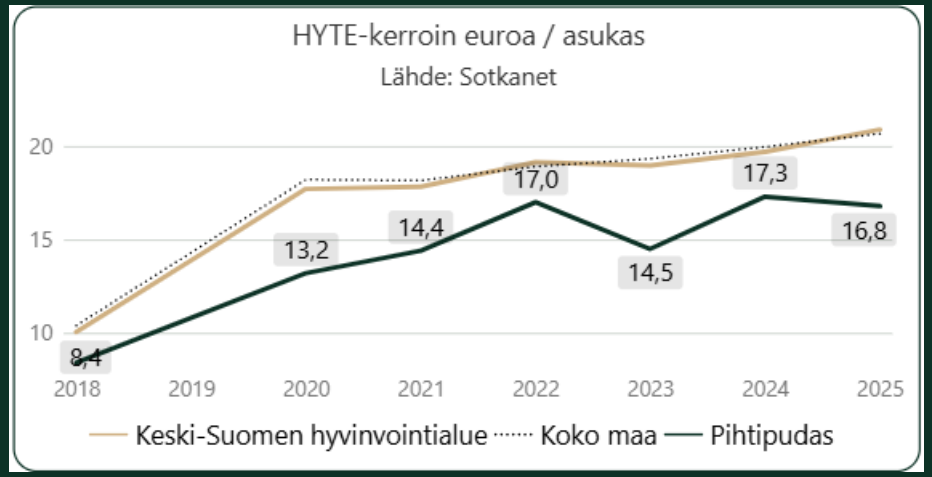

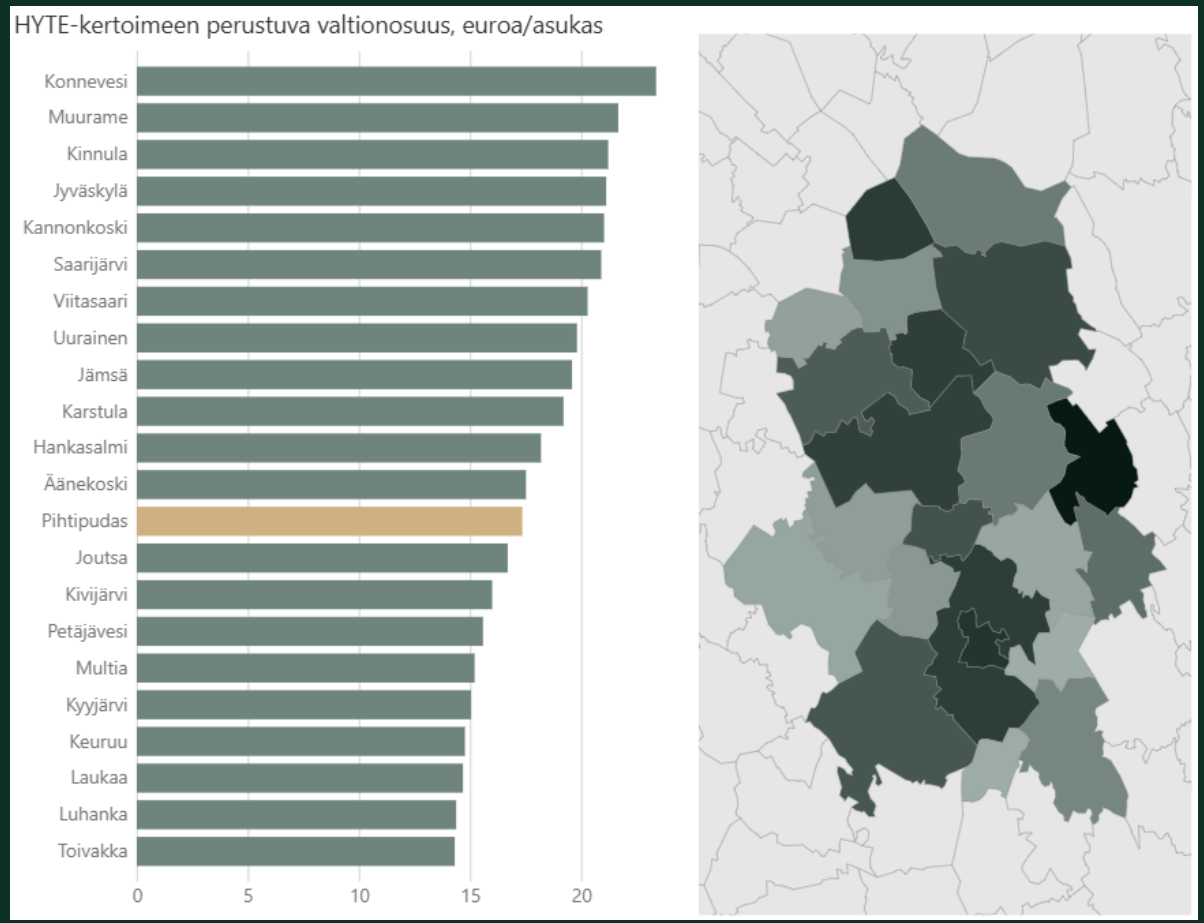

HYTE- kerroin

Prosessi-indikaattorit kuvaavat sitä, mitä kunta tekee hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Tulosindikaattorit kertovat, mihin suuntaan kuntalaisten hyvinvointi ja terveys ovat kehittyneet.

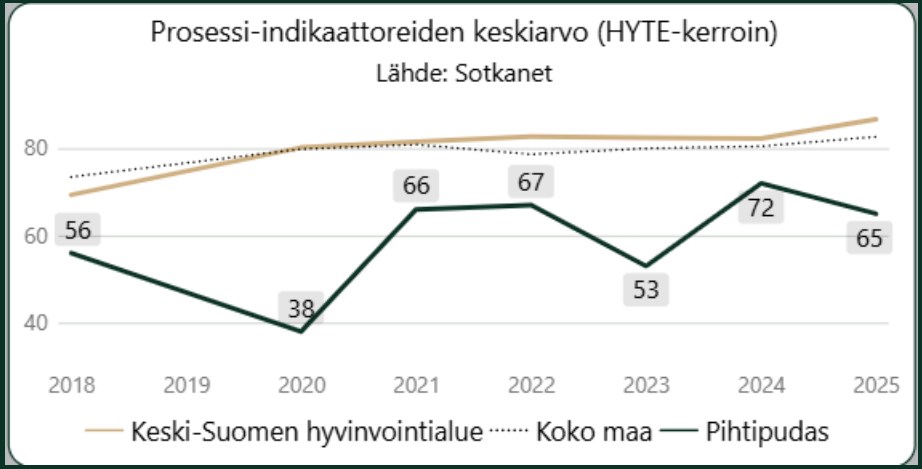

Prosessi-indikaattorit ovat selvästi maan keskiarvoa alempana. HYTE- rakenteet vaativat kehittämistä, jotta prosessi- indikaattori saataisiin nousemaan. Suunnitelmaan on kirjattu tavoitteet HYTE- työn prosessien kehittämiseksi, sekä ennakkovaikutusten arvioinnin käyttöönottamiseksi.

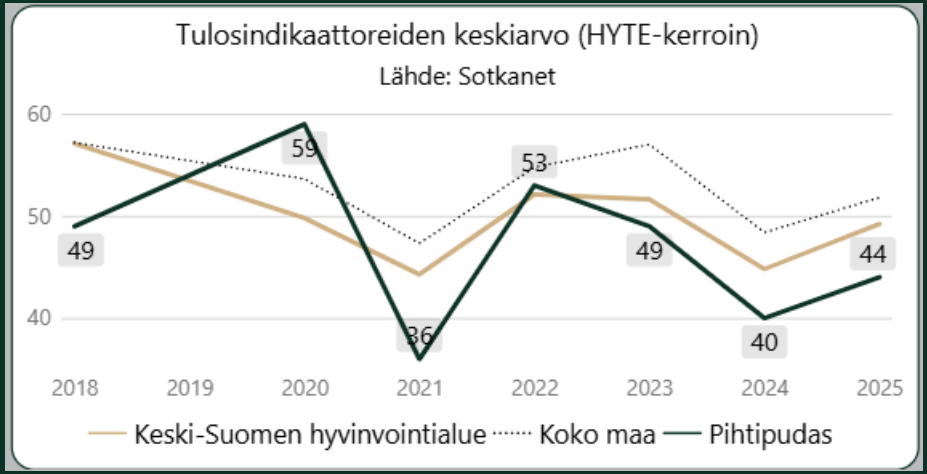

Tulosindikaattorit mukailevat Keski-Suomen hyvinvointialueen keskiarvoa. Hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet ja laadukkaat palvelut pyrkivät vaikuttamaan tulosindikaattoreihin parantavasti. Yhteistyö hyvinvointialueen ja muiden toimijoiden kanssa korostuu tulosindikaattoreita tarkasteltaessa.

Kuntamaisema

Seuraavissa diossa on esitetty THL:n hyvinvointikertomusten ja -suunnitelmien vähimmäistietosisällön mukaiset indikaattorit.

Pihtiputaan väestöennuste 20-30

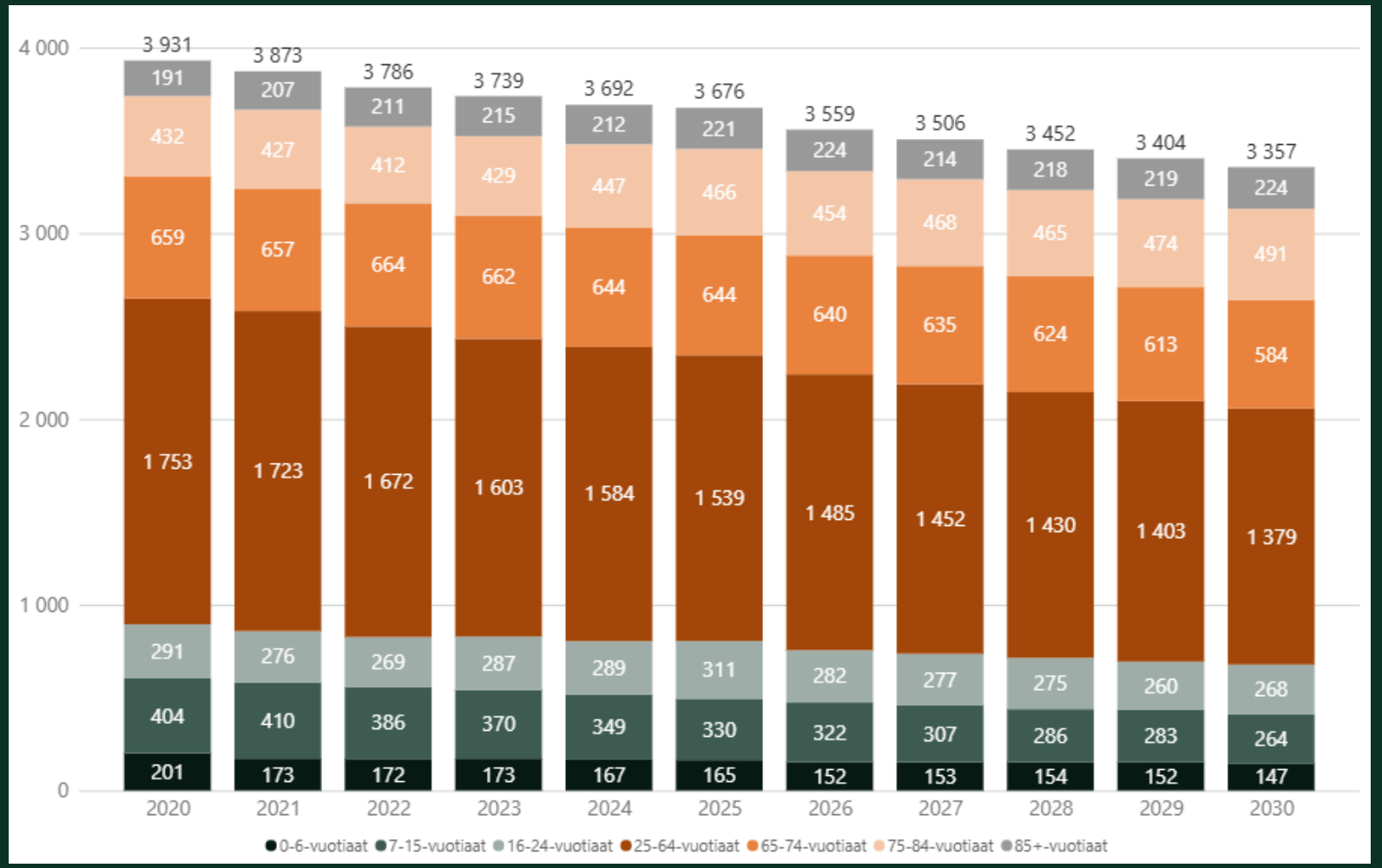

Elinolot

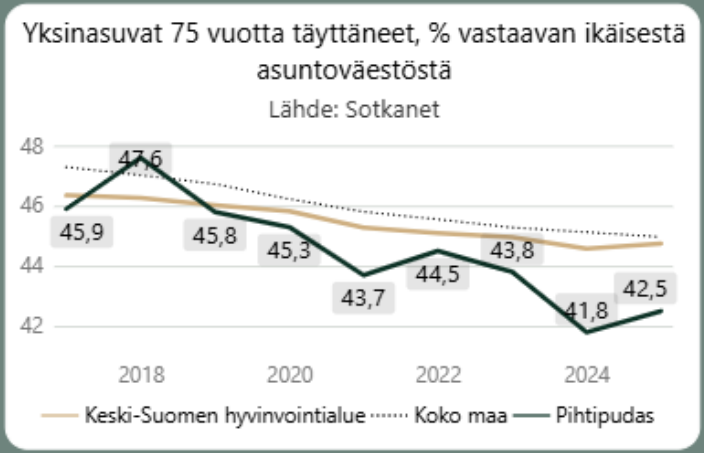
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä
Lähde: Sotkanet
48
46
44
42
47,6
45,9
45,8
45,3
43,7
44,5
43,8
41,8
42,5
2018
2020
2022
2024
Keski-Suomen hyvinvointialue
Koko maa
Pihtipudas

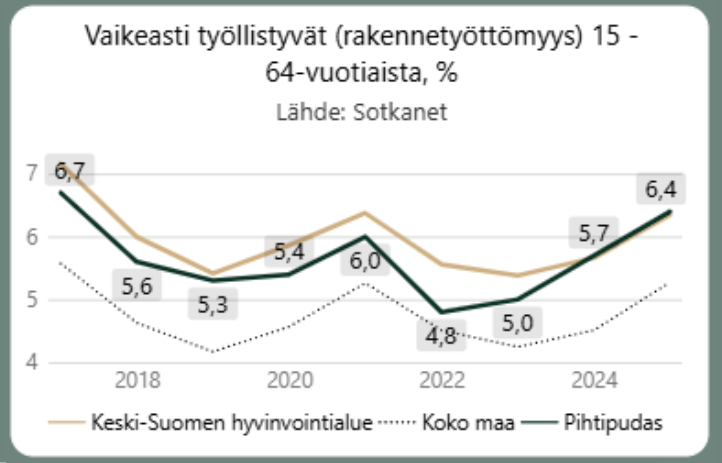
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys) 15 - 64-vuotiaista, %
Lähde: Sotkanet
7
6
5
4
6,7
5,6
5,3
5,4
6,0
4,8
5,0
5,7
6,4
2018
2020
2022
2024
Keski-Suomen hyvinvointialue
Koko maa
Pihtipudas

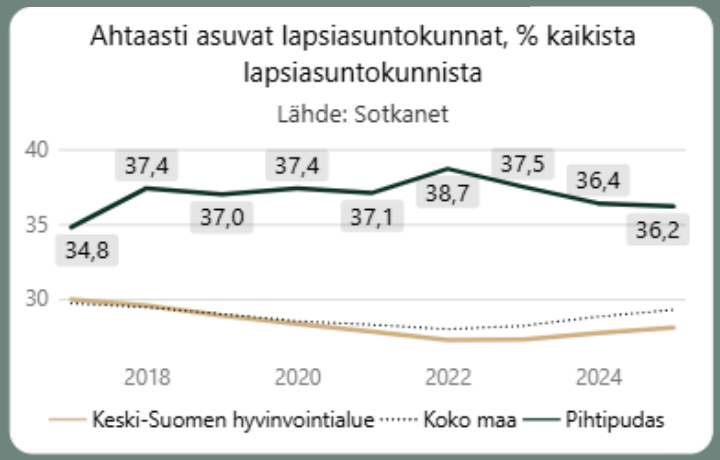
Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista
Lähde: Sotkanet
40
35
30
34,8
37,4
37,0
37,4
37,1
38,7
37,5
36,4
36,2
2018
2020
2022
2024
Keski-Suomen hyvinvointialue
Koko maa
Pihtipudas

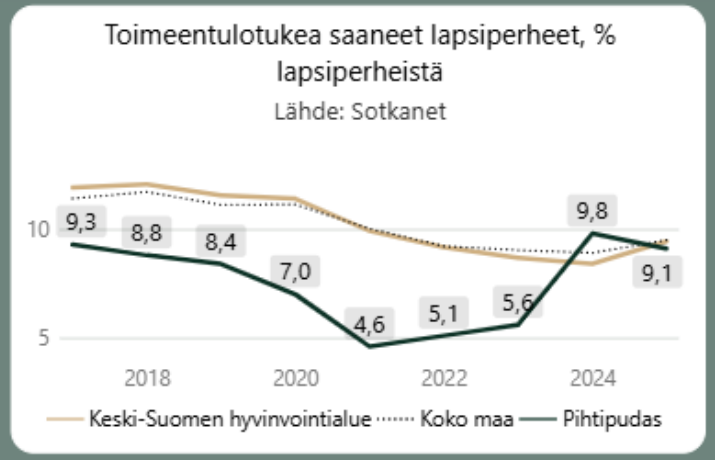
Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä
Lähde: Sotkanet
10
5
9,3
8,8
8,4
7,0
4,6
5,1
5,6
9,8
9,1
2018
2020
2022
2024
Keski-Suomen hyvinvointialue
Koko maa
Pihtipudas

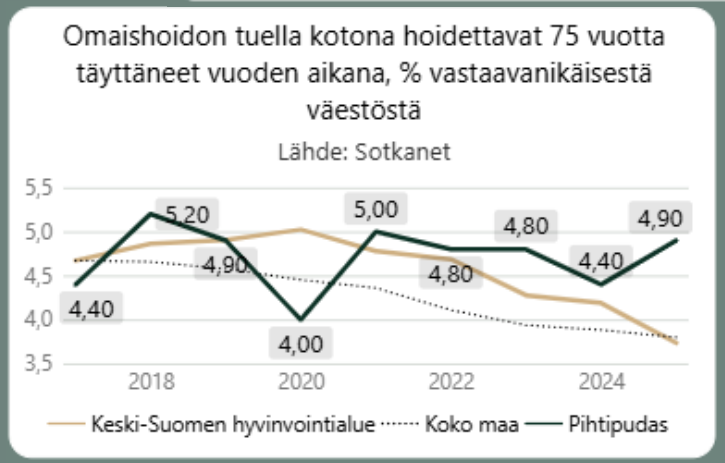
Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä
Lähde: Sotkanet
5,5
5,0
4,5
4,0
3,5
4,40
5,20
4,90
4,00
5,00
4,80
4,80
4,40
4,90
2018
2020
2022
2024
Keski-Suomen hyvinvointialue
Koko maa
Pihtipudas

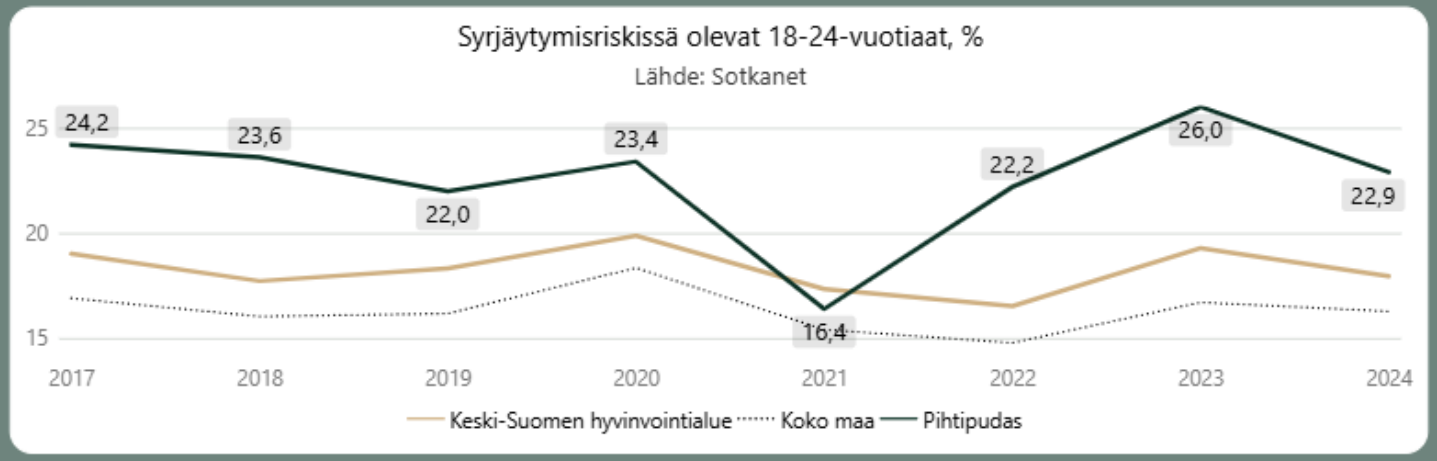
Syrjäytymisriskissä olevat 18-24-vuotiaat, %
Lähde: Sotkanet
25
20
15
24,2
23,6
22,0
23,4
16,4
22,2
26,0
22,9
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
Keski-Suomen hyvinvointialue
Koko maa
Pihtipudas

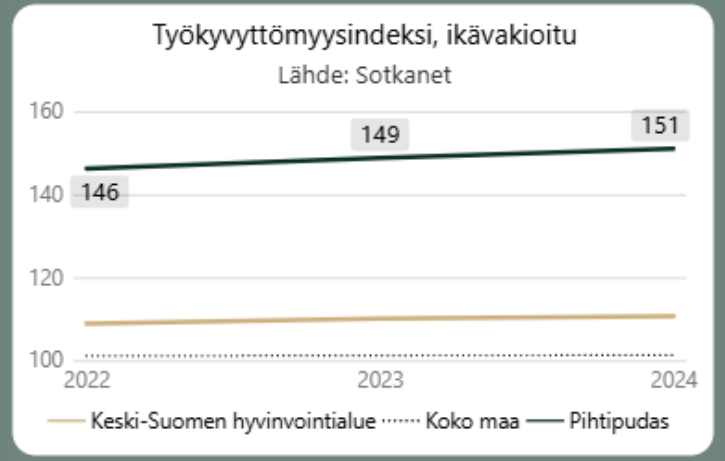
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu
Lähde: Sotkanet
160
140
120
100
146
149
151
2022
2023
2024
Keski-Suomen hyvinvointialue
Koko maa
Pihtipudas

Elintavat

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Lähde: Kouluterveyskysely, THL

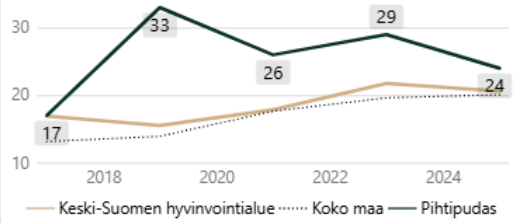

Ylipainon (ml. lihavuus) yleisyys (%) 13 - 16-vuotiailla

Lähde: Sotkanet

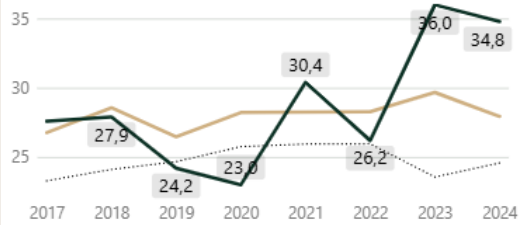

Niukasti hedelmiä, marjoja ja kasviksia syövät nuoret, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Lähde: Kouluterveyskysely, THL

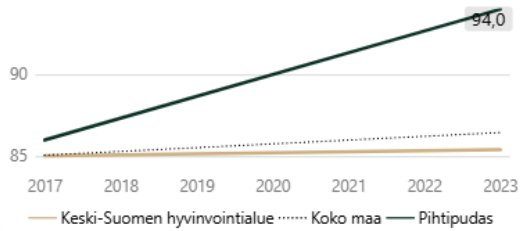

Ylipainon (ml. lihavuus) yleisyys (%) 2 - 16-vuotiailla

Lähde: Sotkanet

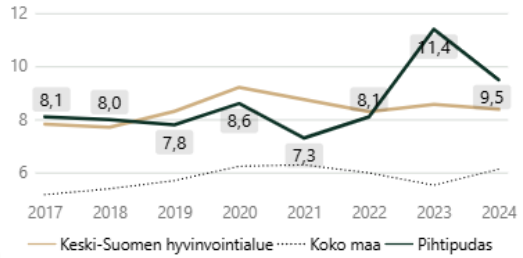

Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Lähde: Kouluterveyskysely, THL

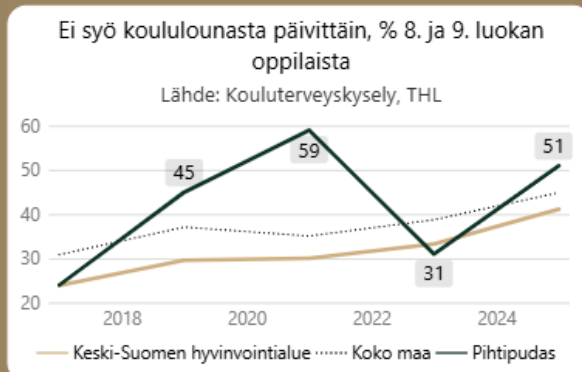

Nukkuu arkisin alle 8 tuntia, % 8. ja 9. lk oppilaista

Lähde: Kouluterveyskysely, THL

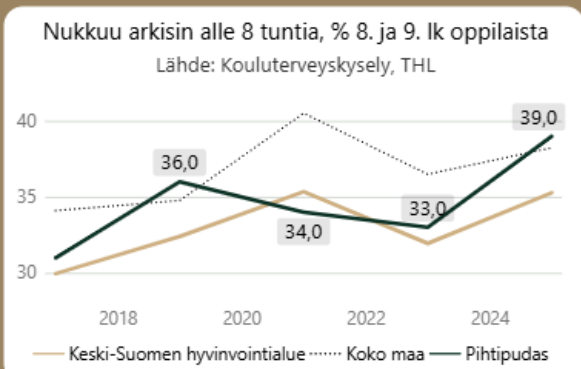

Toteutuu terveyttä edistäviä elintapoja -summaindikaattori, % 4. ja 5. luokan oppilaista

Lähde: Kouluterveyskysely, THL

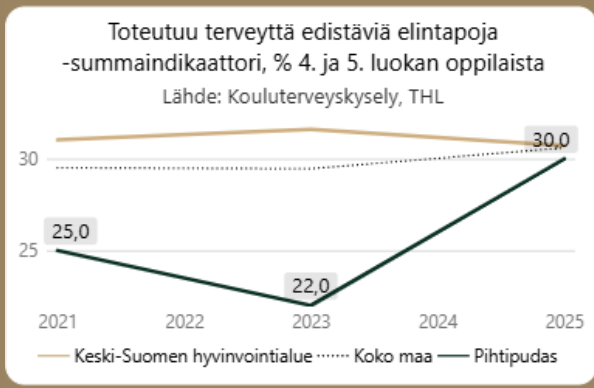

Toteutuu terveyttä edistäviä elintapoja -summaindikaattori, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Lähde: Kouluterveyskysely, THL

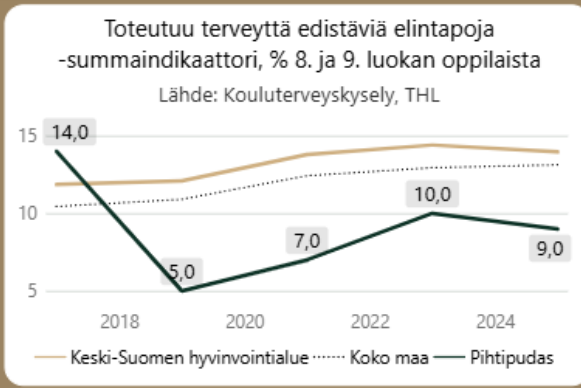

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4. ja 5. luokan oppilaista

Lähde: Kouluterveyskysely, THL

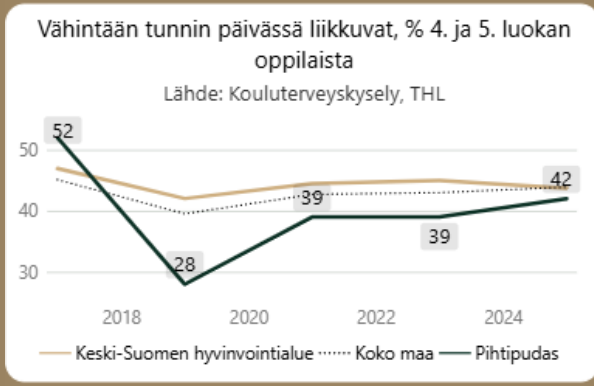

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Lähde: Kouluterveyskysely, THL

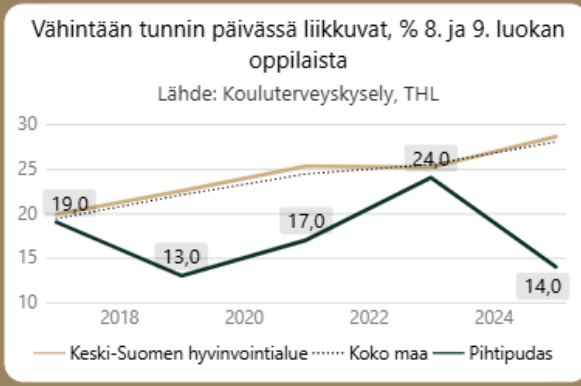

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

Lähde: Sotkanet

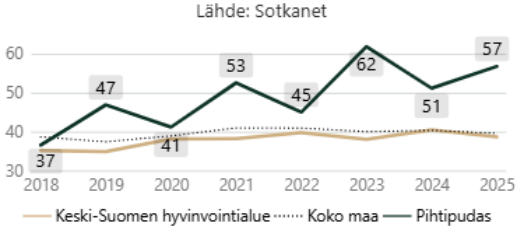

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

Lähde: Sotkanet

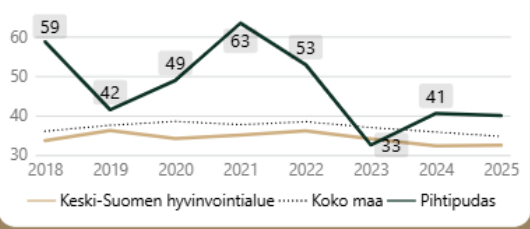

Ylipainon (ml. lihavuus) yleisyys (%) 2 - 6-vuotiailla

Lähde: Sotkanet

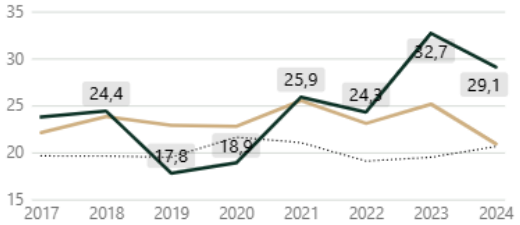

Ylipainon (ml. lihavuus) yleisyys (%) 7 - 12-vuotiailla

Lähde: Sotkanet

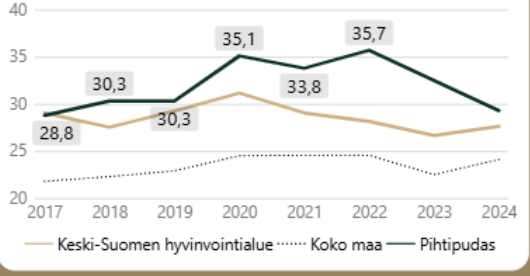

Elämänlaatu ja mielenterveys

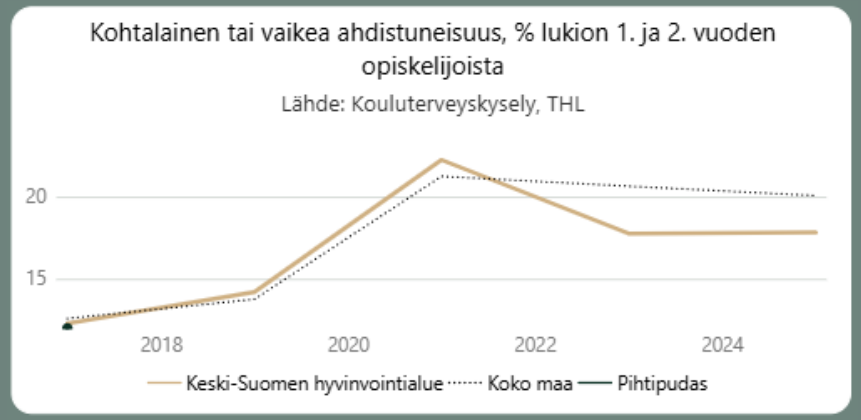

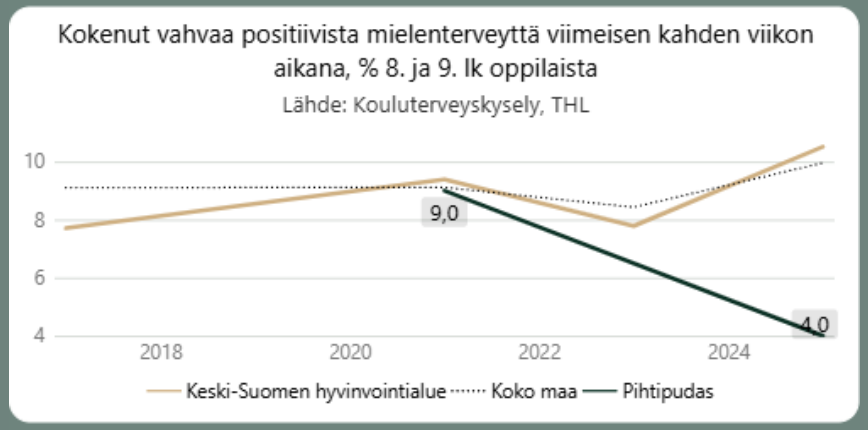

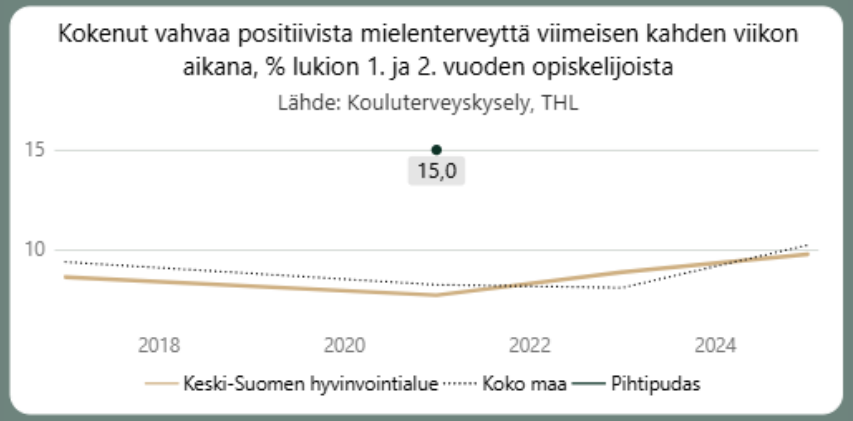

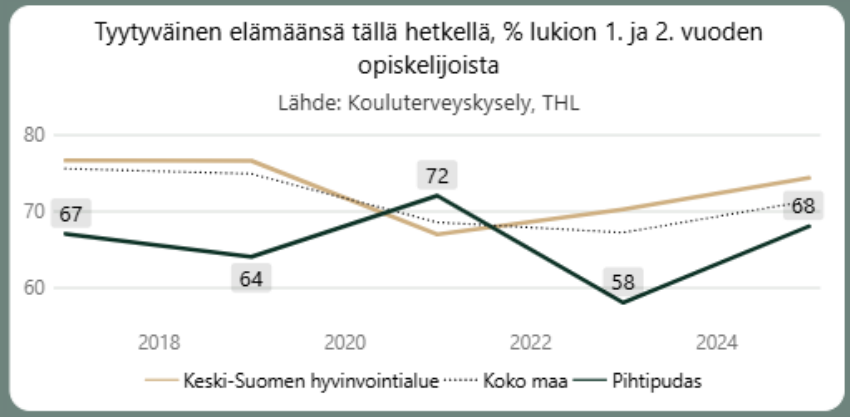

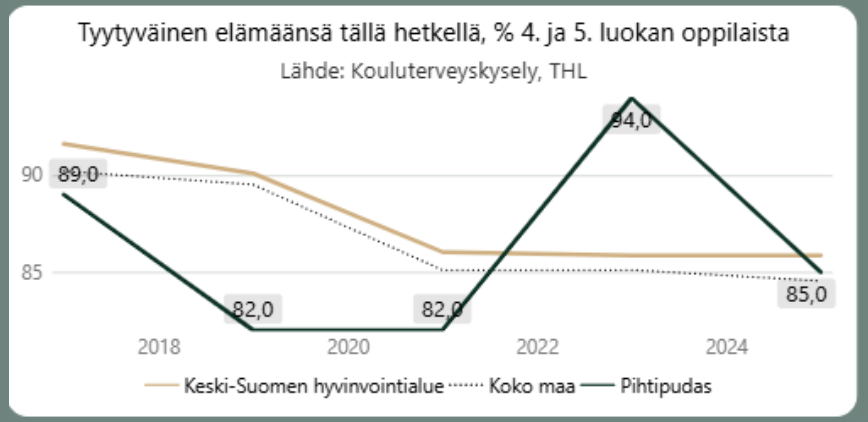

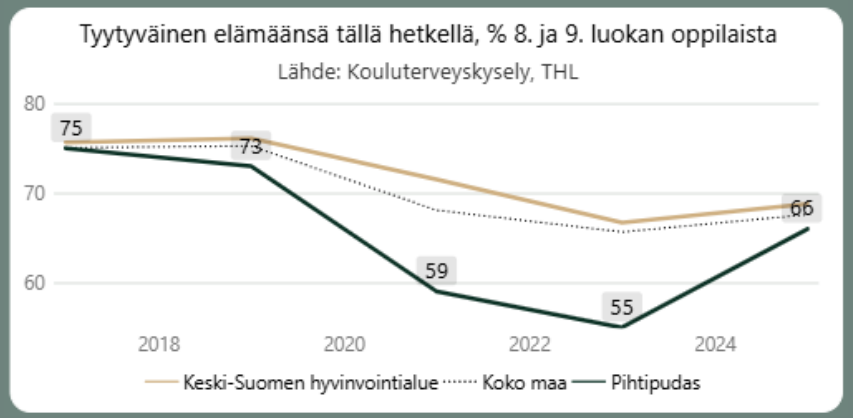

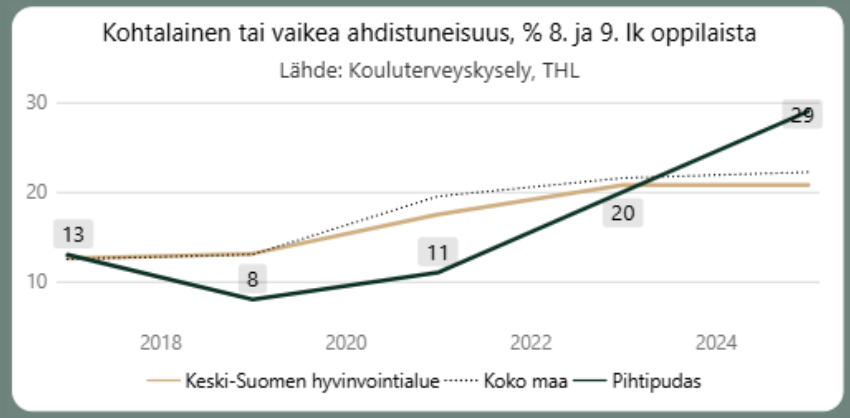

Liikunta- ja nuorisotoimi

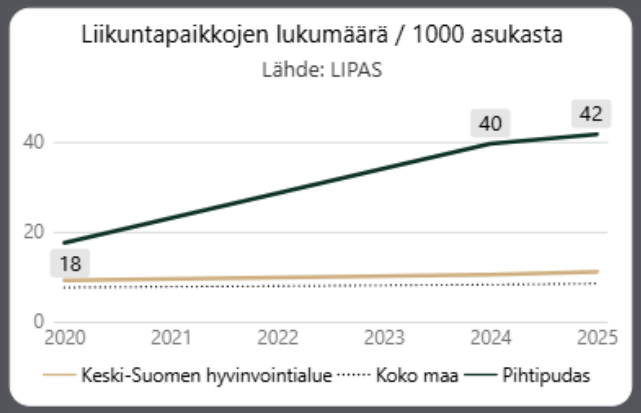

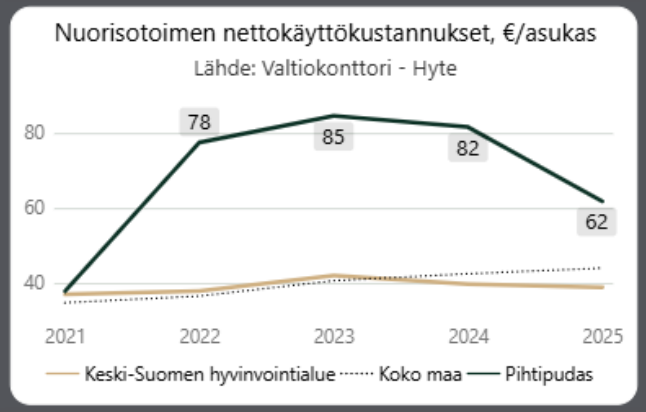

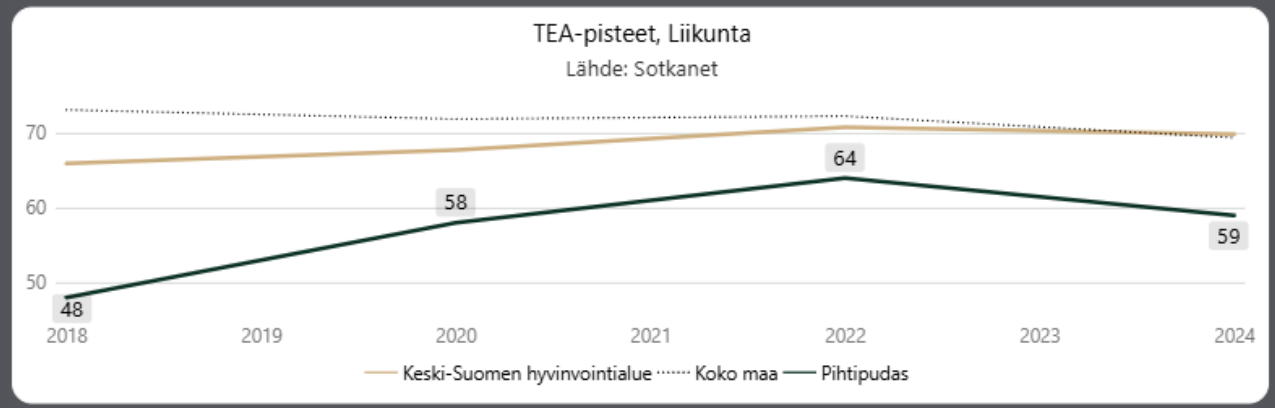

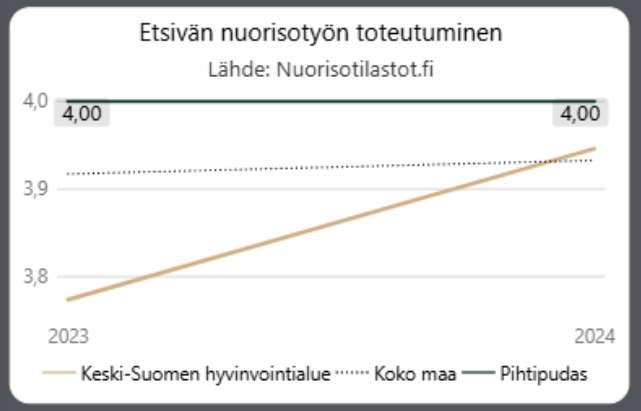

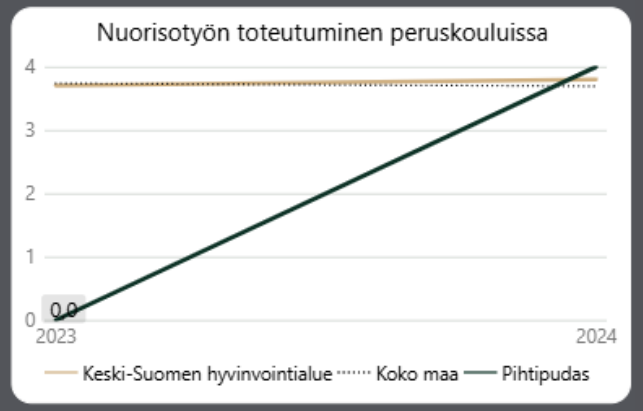

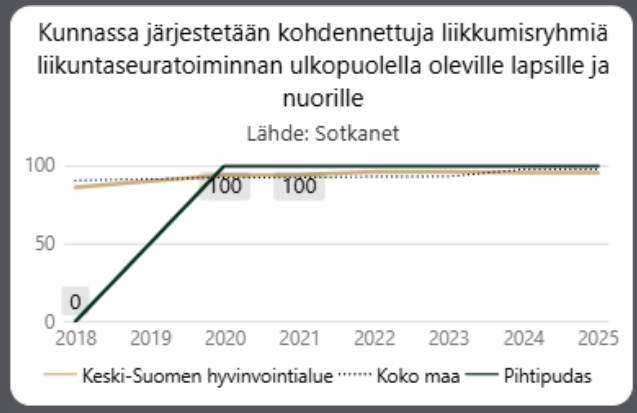

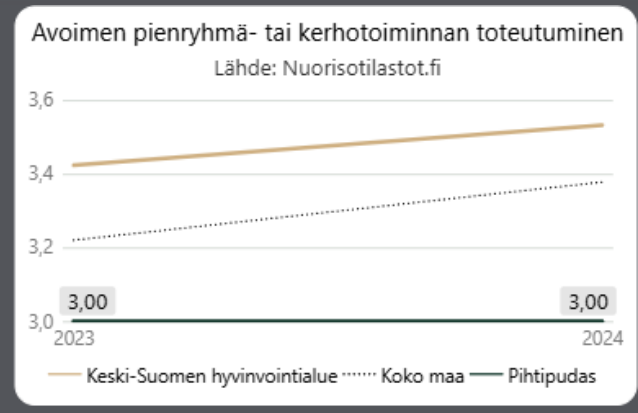

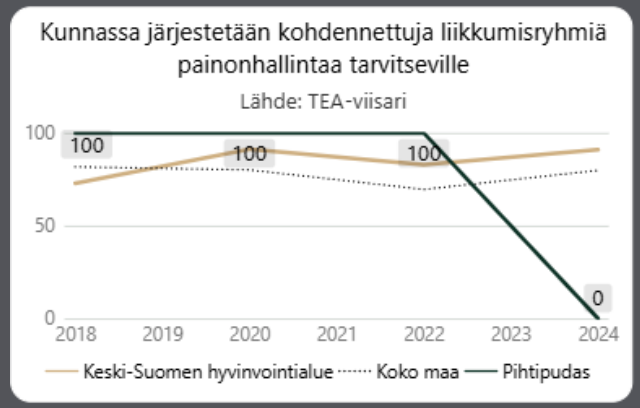

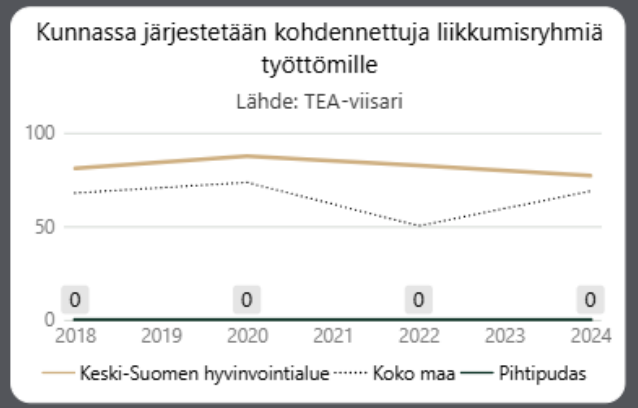

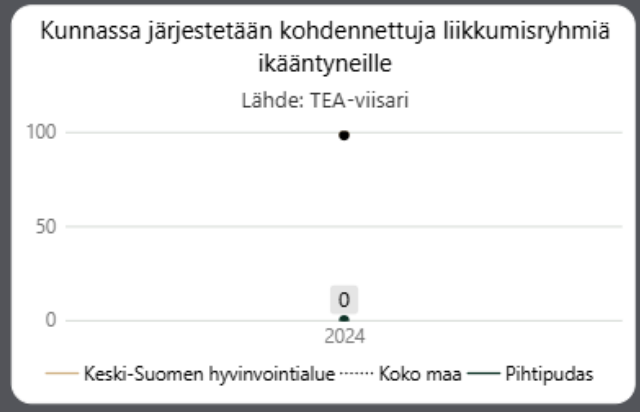

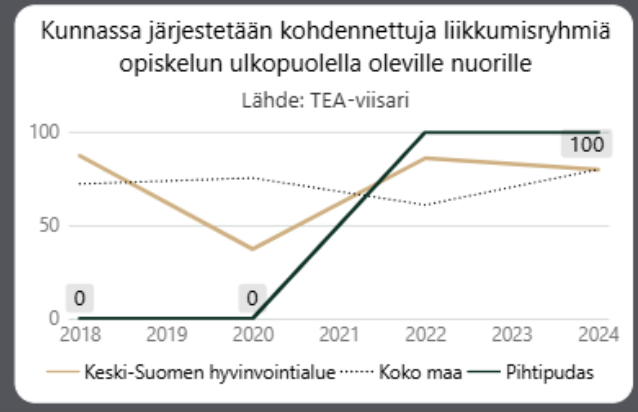

Osallisuus

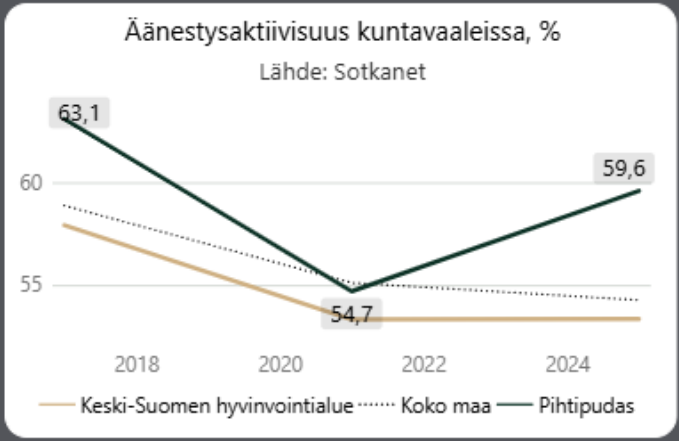

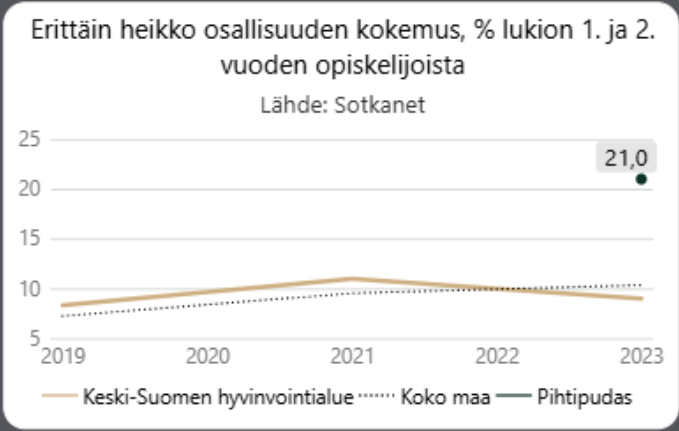

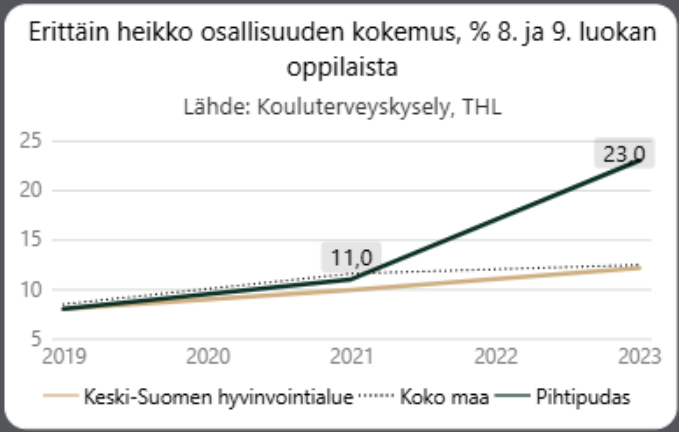

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet kunnassa

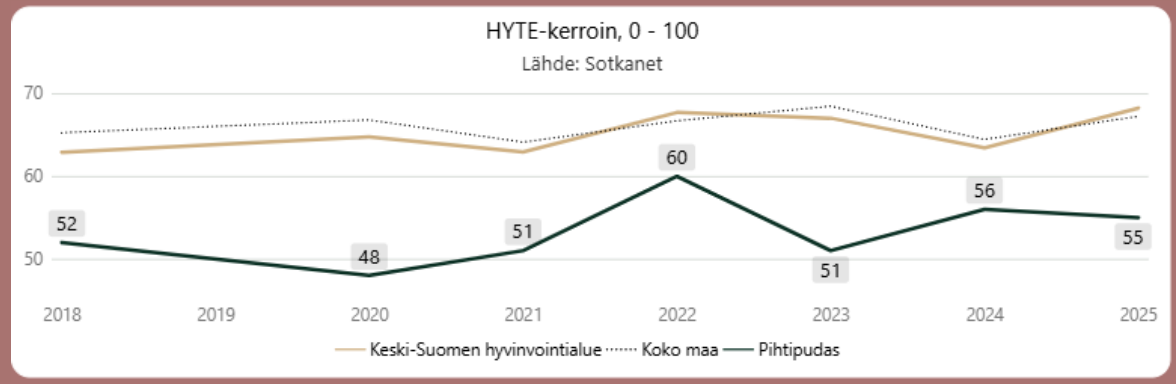

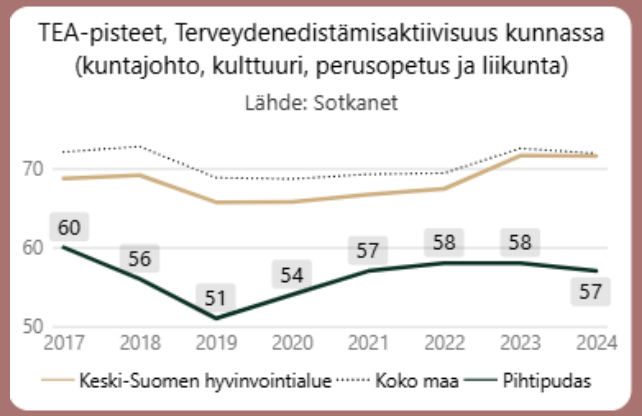

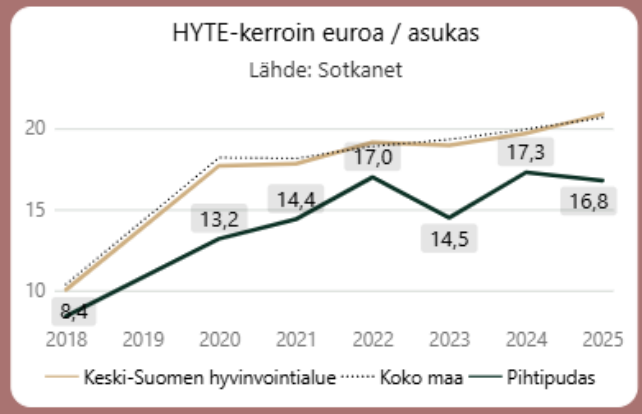

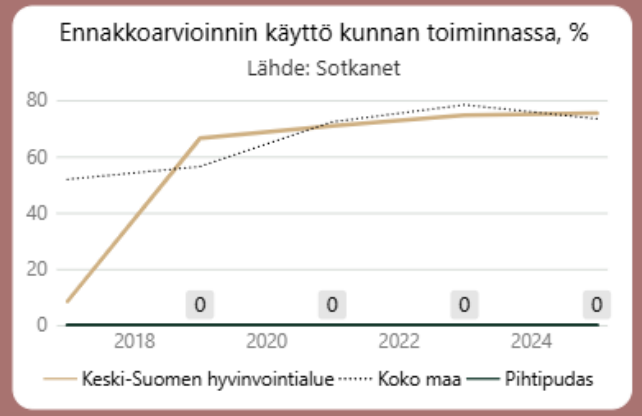

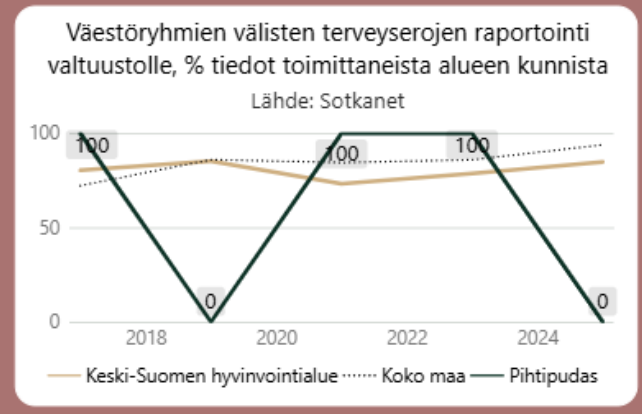

Päihteet ja rahapelit

Käyttänyt tupakkaa, sähkötupakkaa, nuuskaa tai nikotiinipusseja vähintään kerran, % 4. ja 5. luokan oppilaista

Lähde: Kouluterveyskysely, THL

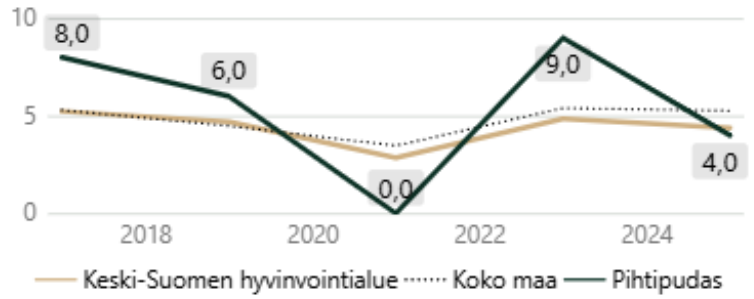

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9.lk oppilaista

Lähde: Kouluterveyskysely, THL

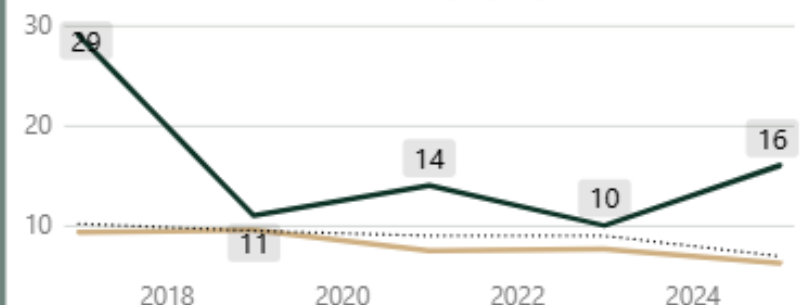

Käyttää päivittäin tupakkaa, sähkötupakkaa, nuuskaa tai nikotiinipusseja, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Lähde: Kouluterveyskysely, THL

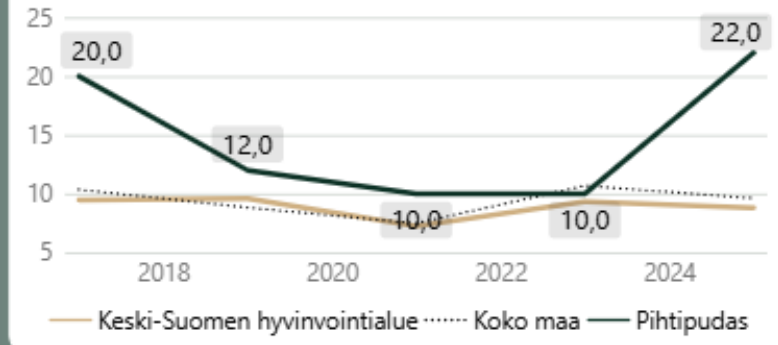

Käyttää päivittäin tupakkaa, sähkötupakkaa, nuuskaa tai nikotiinipusseja, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Lähde: Kouluterveyskysely, THL

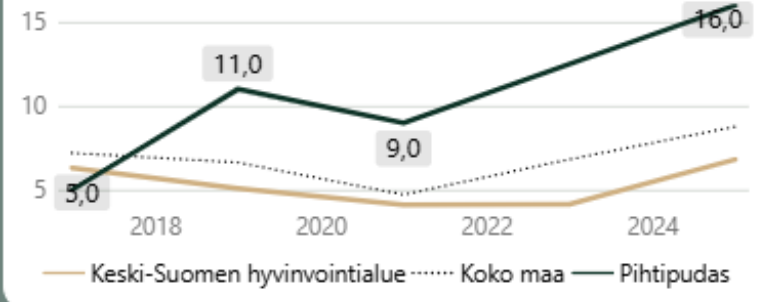

Pelaa rahapelejä viikoittain, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Lähde: Kouluterveyskysely, THL

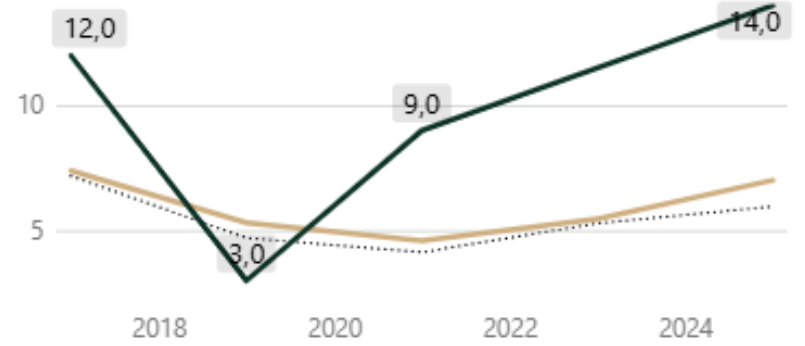

Kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Lähde: Kouluterveyskysely, THL

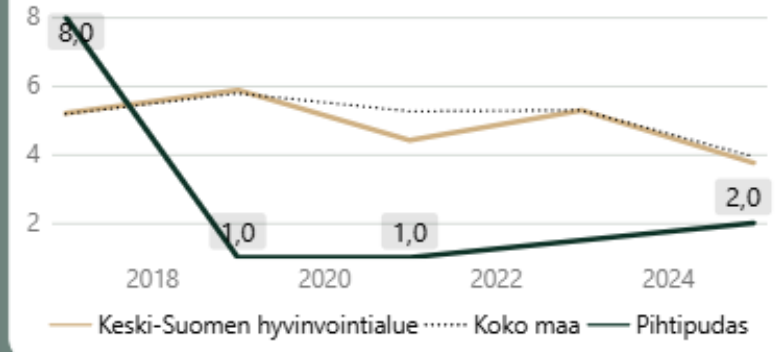

Terveydentila

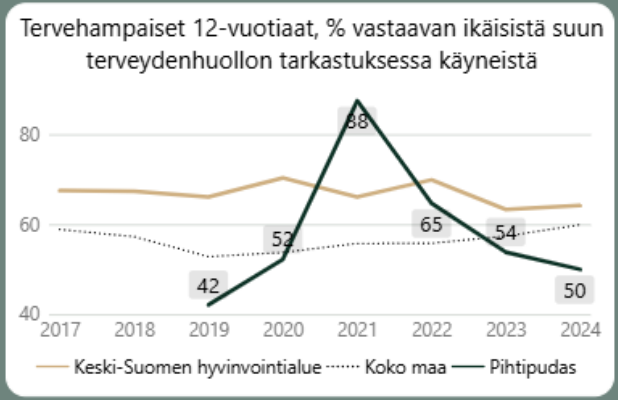

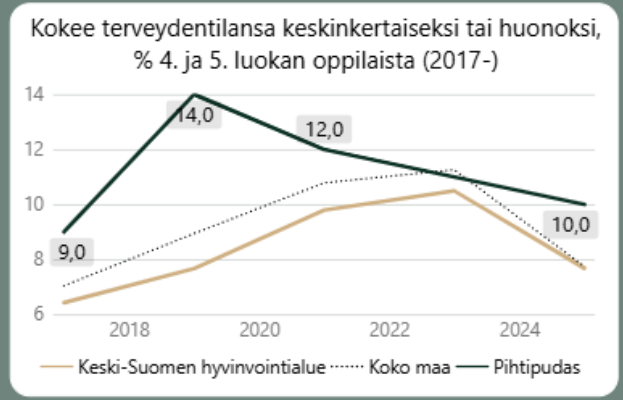

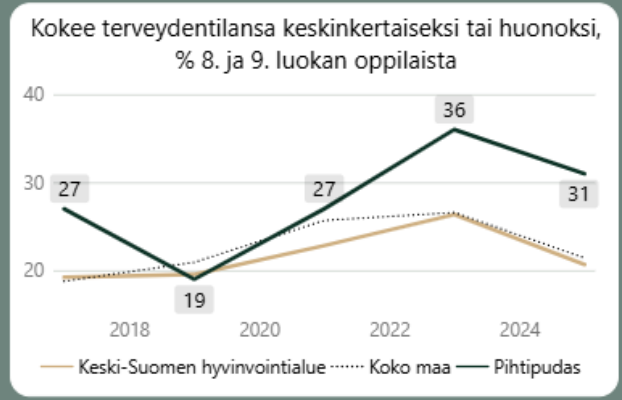

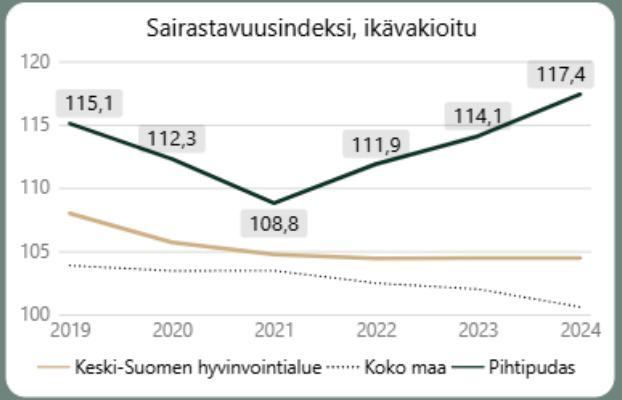

Sivistystoimi

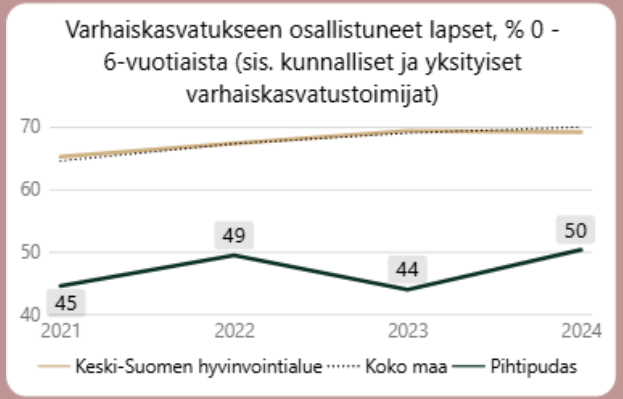

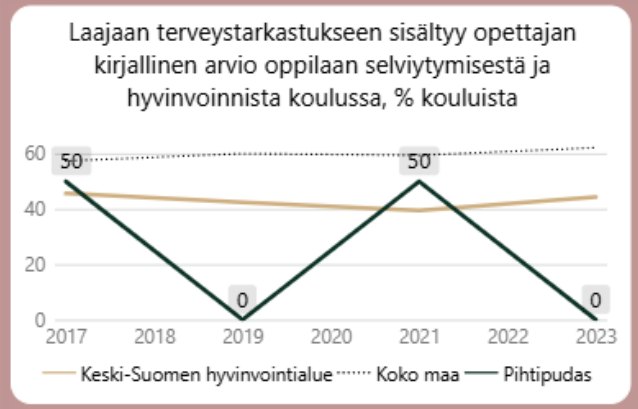

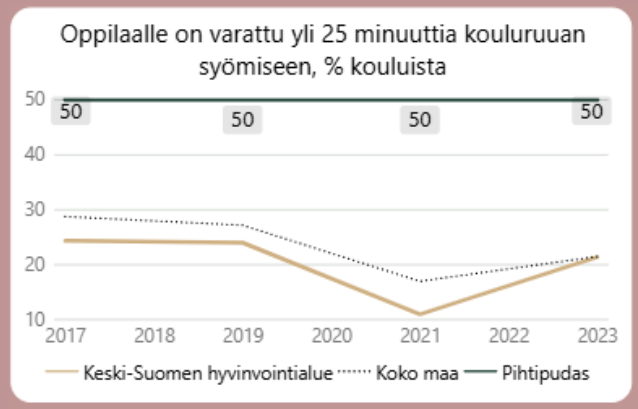

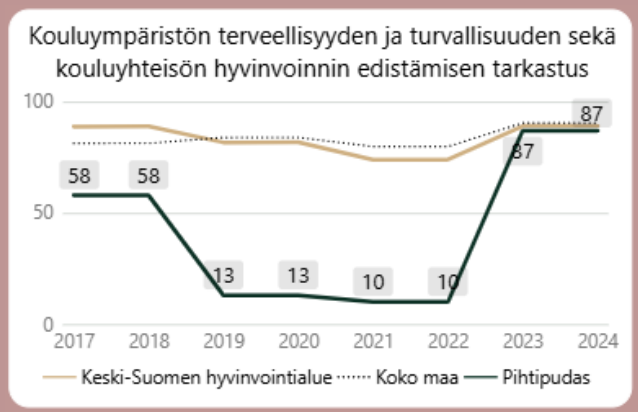

Tekninen ja ympäristötoimi

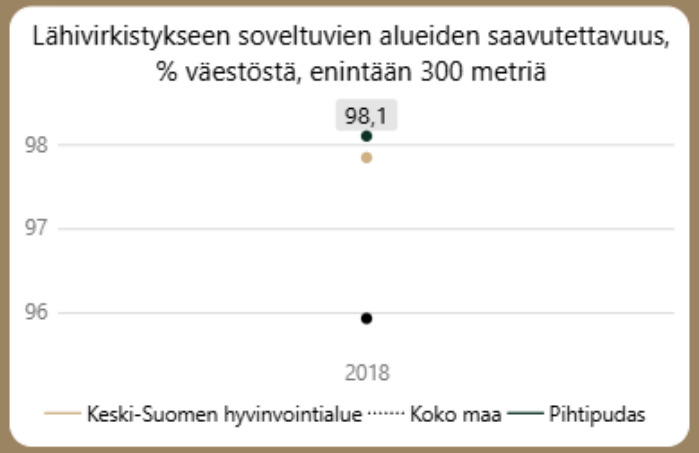

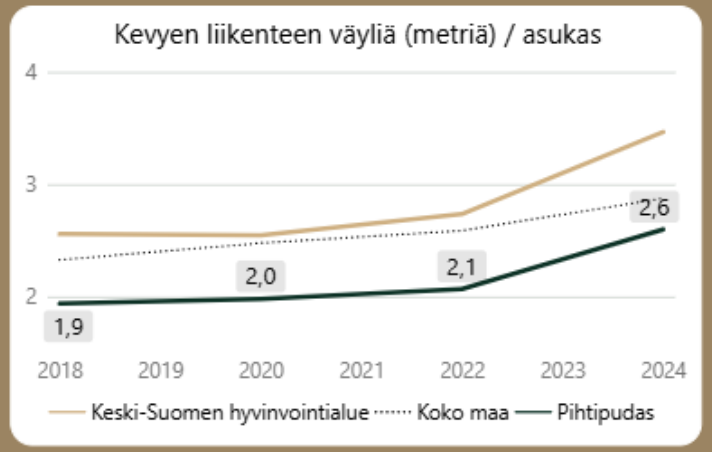

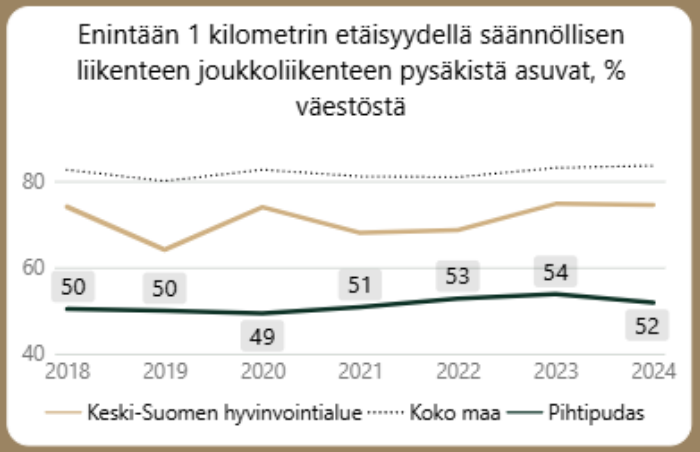

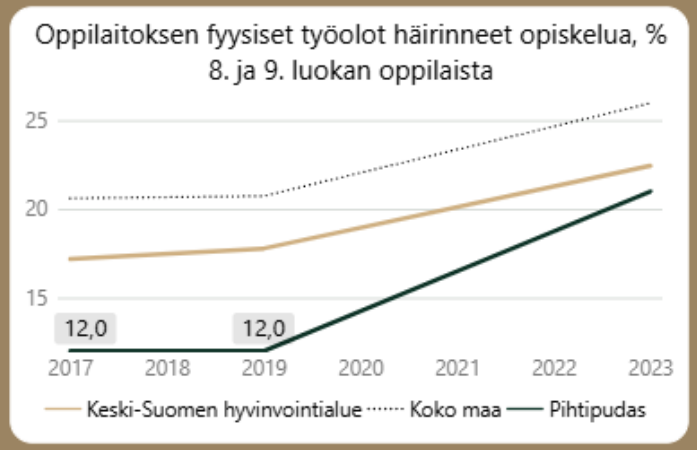

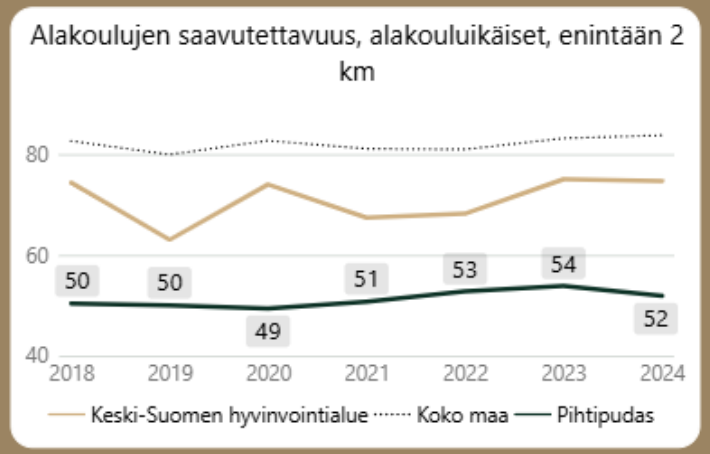

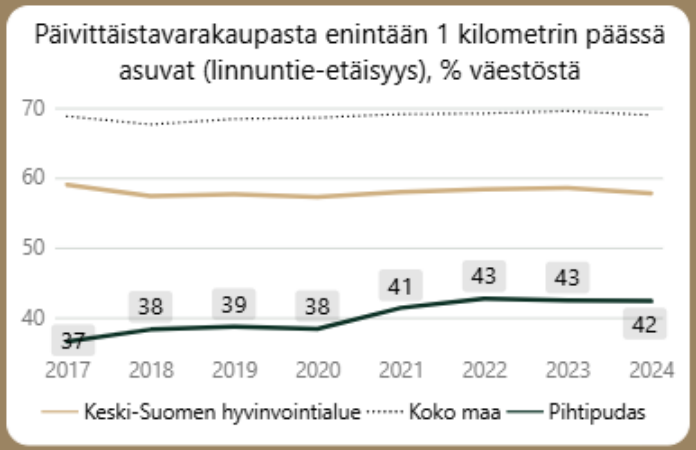

Turvallisuus

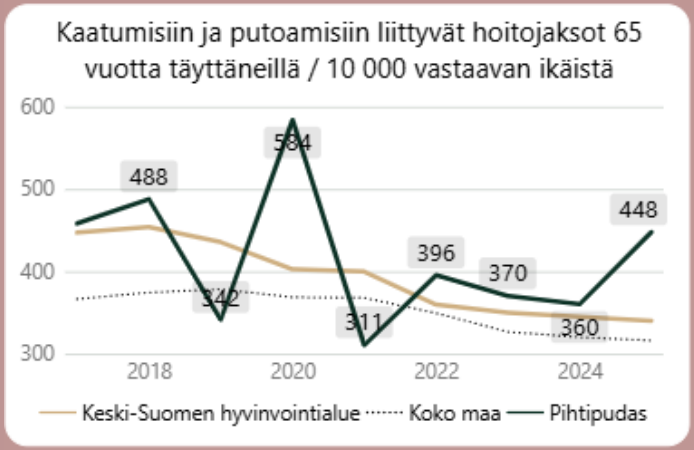

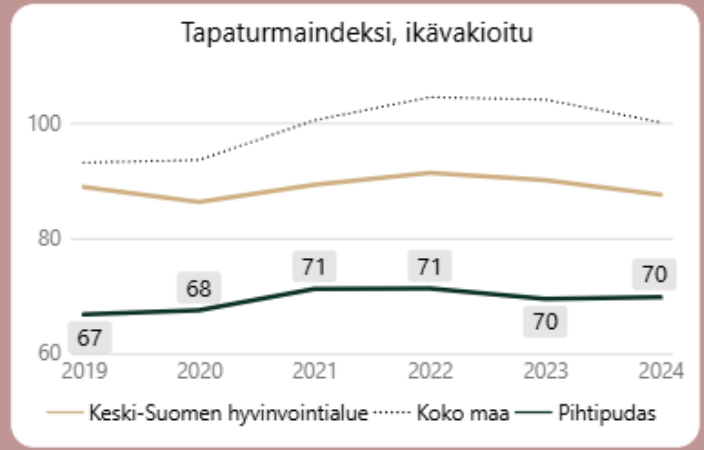

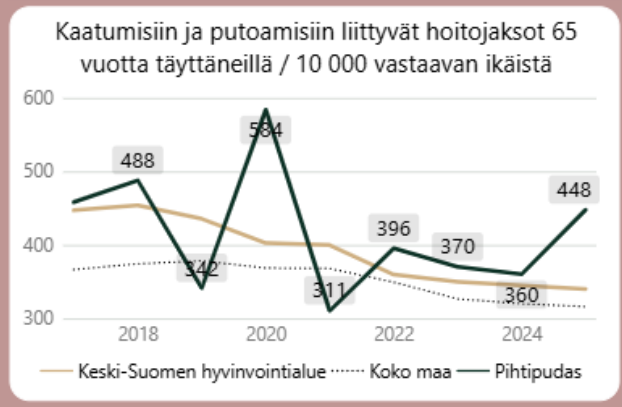

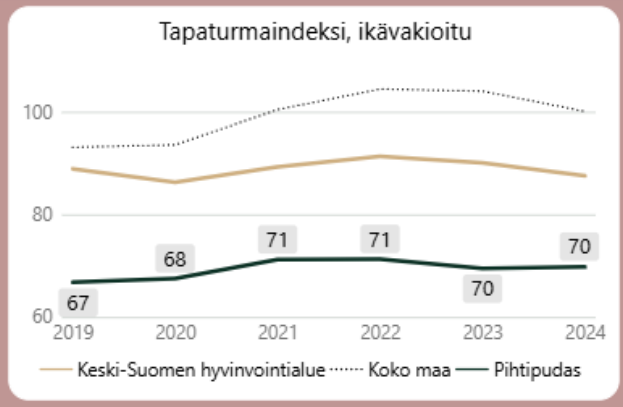

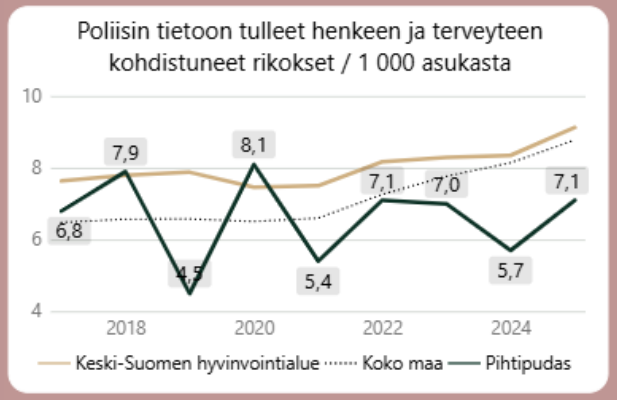

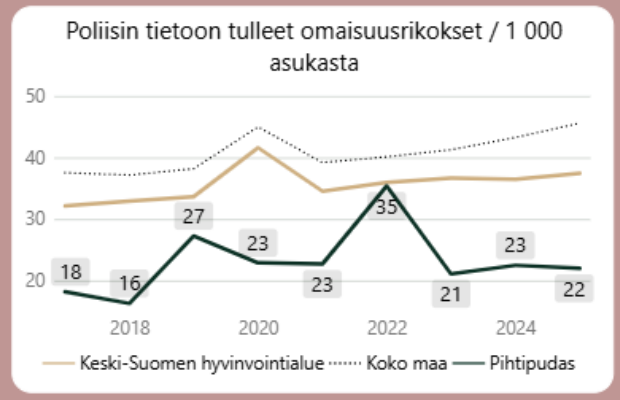

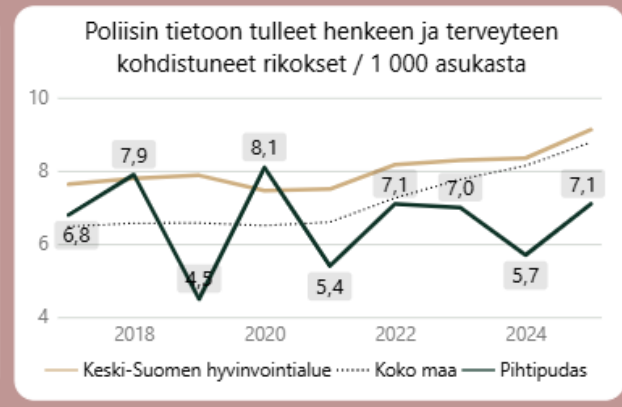

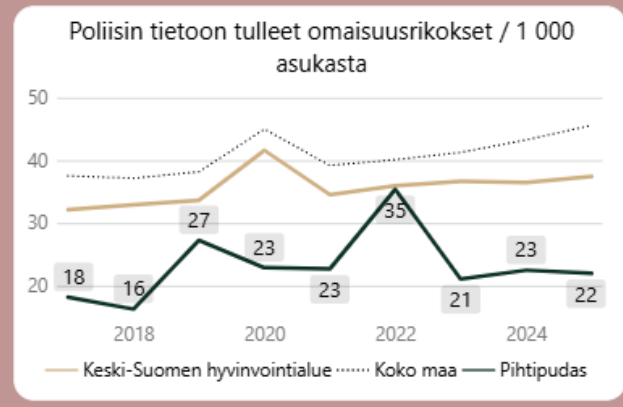

Kulttuuritoimi

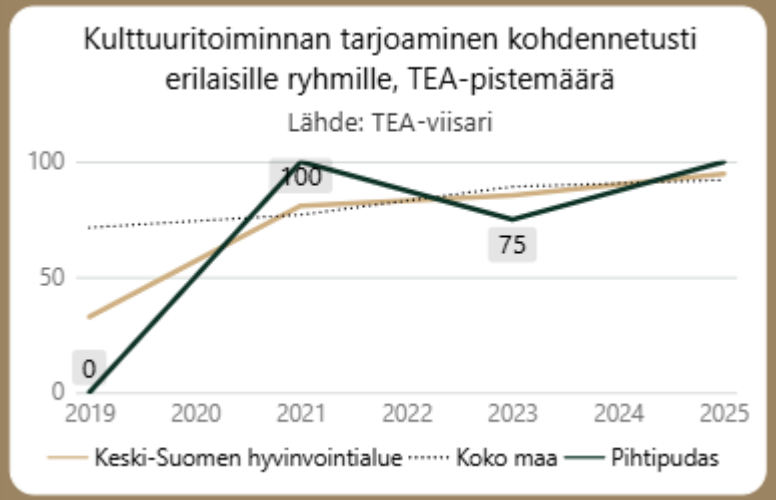

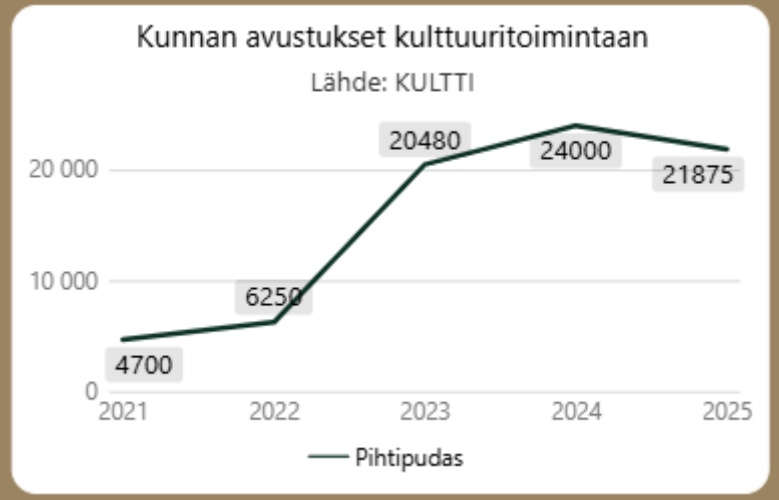

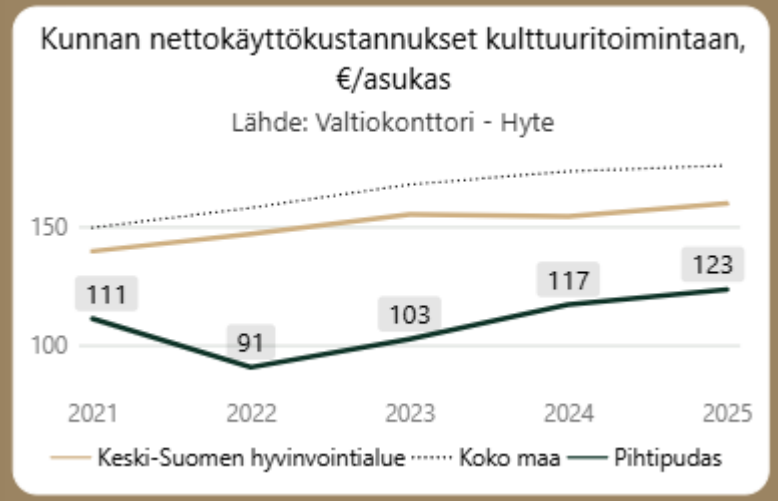

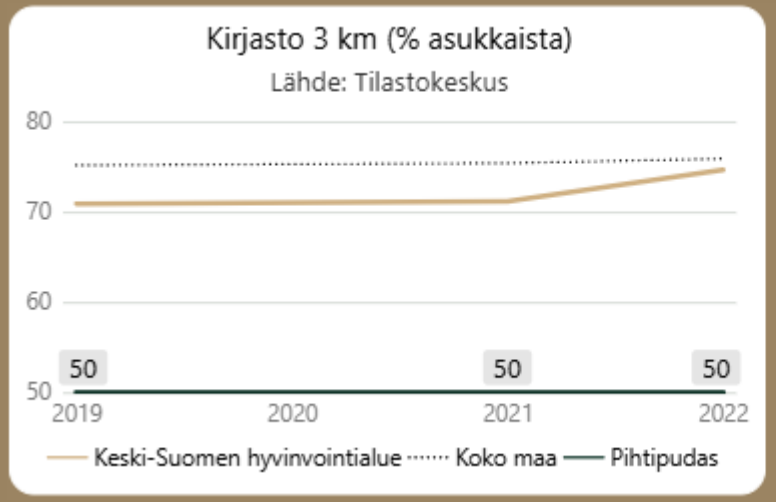

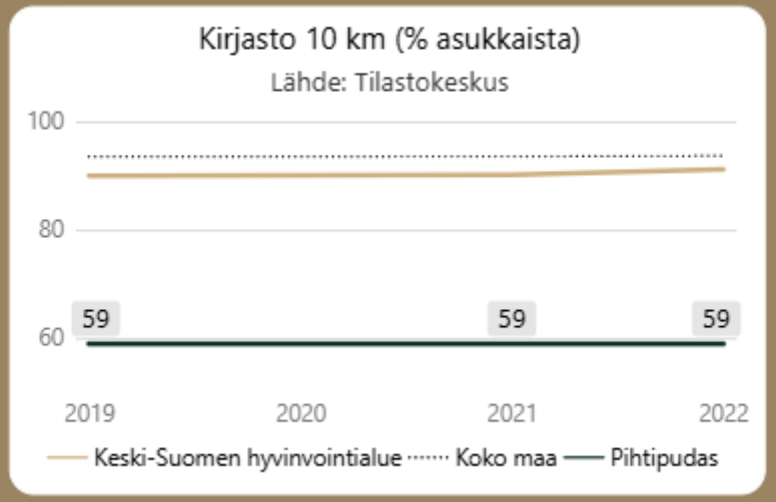

Painopisteet

Painopisteet on valittu kunnan hyvinvointikertomuksen, kuntastrategian sekä hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelman painopisteiden pohjalta.

- Arjen turvallisuuden edistäminen
- Liikunnallisen elämäntavan edistäminen
- Mielen hyvinvoinnin edistäminen

Yhteinen suunnitelmatyö hyvinvointialueen kanssa

Hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelma valmistuu syksyllä 2026.

Kuntien ja hyvinvointialueen yhdyspintatyön tavoite on yhteisen tietopohjan rakentaminen. Keski-Suomen kunnat ja hyvinvointialue ovat neuvotelleet erikseen keskeiset hyvinvointityön yhdyspinnat.

Hyvinvointialueen ja kuntien välisenä työkaluna on rakennettu **Kuntakortit,** joihin on koottu kuntien perustietoja, erityispiirteitä ja tehty nostoja hyvinvointi-indikaattoreista.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyö kuntien ja hyvinvointialueiden välillä (Kuntaliitto)

Kunnan suunnitelmat

Kuntastrategia

Kotouttamisohjelma

Opiskeluhuolto-suunnitelma

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus-suunnitelma

Pihtipudas

Hyvinvointialueen suunnitelmat

Hyvinvointialueen strategia

Hyvinvointisuunnitelma

Opiskeluhuolto-suunnitelma

Hyvaks.fi

KESKI-SUOMEN HYVINVOINTI-ALUE

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on kunnan lakisääteinen suunnitelma (Lastensuojelulaki 12 §)
Kuvaus lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilasta löytyy hyvinvointikertomuksesta (2025) ja Opiskeluhuoltosuunnitelmasta (2025).

Väestöennuste 2025	
16-18 vuotiaat	141
7-15- vuotiaat	336
1-6- vuotiaat	140
Alle 1-vuotiaat	19
Yhteensä: 636	

Terveelliset elämäntavat

Valtakunnallinen kouluterveyskysely antaa tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilanteesta. Kouluterveyskyselyssä sekä move-mittauksissa ovat nousseet esille erityisesti lasten ja nuorten ylipaino ja liikkumattomuus sekä nuorten mielenterveyden haasteet.

Keskeinen osa lasten ja nuorten hyvinvointia on perheiden tukeminen. Pihtipudas on osa Pohjoisen Keski-Suomen perhekeskusverkostoa.

Vaikuttamistoimielimet ja osallisuus

Pihtiputaalla toimii nuorisovaltuusto. Lapsiparlamenttitoiminta käynnistyy muutaman vuoden tauon jälkeen syksyllä 2026. Putaanvirran ja Muurasjärven kouluilla toimii oppilaskunnat ja lukiolla opiskelijakunta.

Lasten ja nuorten yhteistyöverkostot ja palvelut

Lasten- ja nuorten ohjaus- ja palveluverkosto

Nuorisovaltuusto

Opiskeluhuoltoryhmä

Perhekeskusverkosto

Varhaiskasvatus

Esi- ja perusopetus

Lukio

Harrastamisen Suomen malli

Järjestöyhteistyö

Kansalais- ja musiikkiopisto

Seinätön paja

Nuorisotyö

Etsivä nuorisotyö

HYVAKS- Nuorelle sivu

HYVAKS- Lapsiperheelle sivu

Työikäisten hyvinvointisuunnitelma

Väestöennuste 2025	
19-64- vuotiaat	922
50-64- vuotiaat	750
Yhteensä	1.672

Kunta toimii työikäisen väestön hyvinvoinnin mahdollistajana luomalla edellytyksiä terveelle, aktiiviselle ja merkitykselliselle arjelle. Tavoitteena on, että työikäiset kokevat kunnan hyvinvointia tukevana ympäristönä, jossa on tilaa kehittyä ja osallistua.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021 6 §

Terveelliset elämäntavat

Kunta pyrkii tarjoamaan mahdollisuuksia liikunnalliseen ja sosiaalisesti aktiiviseen, yhteisölliseen ja osallistuvaan elämäntapaan kansalaisopistotoiminnan, järjestöille ja yhdistyksille ilmaisten liikuntatilojen sekä erilaisten avustusten kautta.

Kansalaisopiston ja kirjaston toiminta edistävät hyvinvointia oppimisen, luovuuden, kulttuurin ja liikunnan kautta sekä tukevat elinikäistä oppimista ja sosiaalisia verkostoja.

Pohjoisen Keski-Suomen perhekeskus tarjoaa apua ja tukea vanhemmuuteen ja parisuhteeseen.

Vaikuttamistoimielimet ja osallisuus

Järjestöyhteistyö vahvistaa yhteisöllisyyttä, tarjoaa matalan kynnyksen toimintaa ja tukee elämän eri tilanteissa.

Työllisyydenhoito ja kotoutuminen

Työllisyydenhoito ja kotouttaminen ovat kunnan palveluja, joiden kautta kuntalaiset sidotaan osaksi yhteisöä, tarjotaan mahdollisuuksia kehittää ja kasvataa osaamista sekä työllistyä. Elinvoimapalvelut tarjoavat apua yrittäjille.

Työikäisten yhteistyöverkostot ja palvelut

Kesli- seurafoorumi

Järjestökahvit

Vammaisneuvosto

Yrityspalvelut

Järjestöyhteistyö

Maaseutupalvelut

Kansalais- ja musiikkiopisto

Tapahtumat

Seinätön paja (alle 29v)

Kirjasto

Etsivä nuorisotyö (alle 29v)

Liikuntapaikat

HYVAKS- Palveluopas Pihtipudas

Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalue

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma

Väestöennuste 2025	
65-74 vuotiaat	213
75-84 vuotiaat	461
85+ vuotiaat	634
Yhteensä: 1.308	

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma on kunnan lakisääteinen suunnitelma (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 5 §).

Terveelliset elämäntavat

Kunnan ja hyvinvointialueen palvelut muodostavat kokonaisuuden, joiden avulla pyritään tukemaan ikäihmisten toimintakykyä.
Yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa on kehitetään seniorikeskustoimintaa, jonka kautta pyritään tukemaan ikääntyneiden fyysistä ja psyykkistä toimintakykyä ja mahdollisuutta asua kotona niin kirkolla kuin kylilläkin. Keskeisenä toiminpiteenä on
seniorin itsearvioinnin kehittäminen hyvinvointialueen kanssa.

Vaikuttamistoimielimet ja osallisuus

Pihtiputaan kunnassa toimii vanhusneuvosto. Yhteistyötä tehdään järjestöjen ja seurakunnan kanssa.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012

Ikääntyneiden yhteistyöverkostot ja palvelut:

Seniorityöryhmä

Vanhusneuvosto

Järjestökahvit

Kirjasto

Järjestöyhteistyö

Liikuntapaikat

Kansalais- ja musiikkiopisto

Tapahtumat

Seniorin itsearviointi HYVAKS

Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma

Ehkäisevällä päihdetyöllä tarkoitetaan alkoholin, tupakan, huumausaineiden ja muiden päihtymiseen käytettävien aineiden sekä rahapelaamisen aiheuttamien haittojen ehkäisyä.

Ehkäisevään päihdetyöhön linkittyy vahvasti kuntalaisten mielen hyvinvointi ja yleinen terveys.
Kunta pyrkii omien palveluidensa nimissä yhdessä sidosryhmiensä kanssa edistämään kuntalaisten hyvinvointia ja sitä kautta myös ehkäistä päihdehaittoja.

Ehkäisevässä työssä voidaan puhua päihteettömyyttä edistävistä ja päihteiden haittojen ehkäisevistä toimenpiteistä. Tavoitteena on lisätä suojaavia tekijöitä ja vähentää altistavia tekijöitä ja riskitekijöitä.

Pihtiputaalla ehkäisevän päihdetyön tehtävistä vastaava toimielin on sivistys- ja hyvinvointilautakunta ja hyvinvointikoordinaattori on ehkäisevän päihdetyön yhteyshenkilö.
Alueellinen ehkäisevän päihdetyön työryhmä (Pihtipudas, Kinnula ja Viitasaari) kokoontuu 1-2 kertaa vuodessa.

Päihdeoloja seurataan ja niistä tiedotetaan hyvinvointityön yhteydessä. Tieto otetaan huomioon toimintaa suunnitellessa. Päihdehaittoja ja niiden vähentämistä koskevaa tietoa jaetaan verkostoissa ja nostetaan esille kunnan viestinnässä erityisesti ehkäisevän päihdetyön viikon aikana.

Kunnalla on käytössä päihdeohjelma, jossa on ohjeistukset vastuista ja toimenpiteistä. Tämä tukee esihenkilöitä myös varhaisessa puheeksi ottamisessa.

Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma

Ennaltaehkäisevät toimet:

- Päihde-indikaattoreiden seuraaminen hyvinvointityön yhteydessä
- Laadukkaat peruspalvelut
- Puheeksi ottamisen menetelmät
- Monipuoliset harrastusmahdollisuudet
- Yhdistystoiminnan tukeminen
- Päihteettömät alueet
- EPT Teemaviikko kouluissa

Tavoitteet:

- Osallisuuden lisääntyminen
- Sujuva yhteistyö toimijoiden välillä
- Päihdehaitoilta suojaavien tekijöiden lisääminen
- Päihdehaittojen riskitekijöiden vähentäminen

Ehkäisevän päihdetyön opas kunnille ja hyvinvointialueille

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015

Arjen turvallisuuden edistäminen

Tavoite	Toimenpide	Ikäryhmä	Mittari	Vastuutaho
Edistämme kirkonkylän ja kylien varautumis- ja turvallisuussuunnitelmien laatimista.	Kylien tukeminen varautumis- ja turvallisuussuunnitelmien laatimisessa.	Kaikki ikäryhmät	Toteutuneet suunnitelmat lkm, valmistuneet kyläkortit, kyläilta 1krt vuodessa.	Yleishallinto, Sivistystoimi
Turvallisen, terveellisen, esteettömän ja viihtyisän elinympäristön ylläpitäminen	Toteutetaan kunnan rakennusten, piha- ja yleisten alueiden, liikunta- ja leikkipaikkojen sekä katuverkoston suunnitelmallista kunnossapitoa, hoitoa ja kehittämistä sekä ylläpidetään turvallisuutta, terveellisyyttä ja esteettömyyttä osana päivittäistä toimintaa ja investointeja.	Kaikki ikäryhmät	Kunnossapito- ja huoltosuunnitelmat laadittu ja ajan tasalla sekä niiden mukaiset toimenpiteet toteutettu (toteutunut / osin toteutunut / ei toteutunut)	Tekninen toimi
Tuemme yhdistys- ja järjestötoimintaa.	Kunnan ja yhdistysten/järjestöjen välinen tiivis vuoropuhelu ja yhteistyö.	Työikäiset	Järjestökahvit lkm, avustusohjeen päivittäminen tehty/ei tehty Järjestöjen lukumäärä lähellä.fi sivulla	Sivistystoimi, yleishallinto, tekninen toimi
Arjen turvallisuuden vahvistaminen varhaiskasvatuksessa	Toteutetaan turvallisuuskasvatusta, säännöllisiä harjoituksia ja riskien ennakointia sekä vahvistetaan turvallista toimintakulttuuria	Lapset ja nuoret	Turvallisuusharjoitusten toteutuminen, suunnitelmien ajantasaisuus, ea 1 koulutukset.	Sivistystoimi
Palvelupolkua nuorten aikuisten syrjäytymisen ehkäisemiseksi	Yhteistyömallien rakentaminen muiden kuntien kanssa.	Työikäiset/nuoret	Indikaattori: syrjäytymisriskissä olevat 18-24-vuotiaat, %	Sivistystoimi
Parannetaan paikallisten palvelujen löydettävyyttä ja saavutettavuutta	Kehitetään ja ylläpidetään kunnan sähköistä yritys- ja palvelukortistoa yhteistyössä yritysten kanssa.	Kaikki ikäryhmät	Kortistossa mukana olevien yritysten määrä, sekä kortiston vuosittainen käyttö.	Elinvoimayksikkö
Kylillä asuvien kulkuyhteyksien kehittäminen	Asiointikyytikokeilu	Ikäihmiset/ työikäiset	Asiakkaiden lkm	Yleishallinto
Päätösten vaikutusten selvittäminen	Ennakkovaikutusten arviointi käyttöön kunnassa	Kaikki ikäryhmät	Otettu käyttöön/ei otettu Ennakkoarvioinnin käyttö kunnan toiminnassa, %info ind. 468	Yleishallinto, Sivistystoimi
Ikääntyvien hyvinvointipalveluihin ohjautuminen	Seniorin itsearvioinnin käyttöönotto kunnassa	Ikääntyvät	Seniorin itsearviointien määrä kunnassa, Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistäinfo ind. 3959	Sivistystoimi

Liikunnallisen elämäntavan edistäminen

Tavoite	Toimenpide	Ikäryhmä	Mittari	Vastuutaho
Tarjoamme liikuntamahdollisuuksia kaikenikäisille kuntalaisille	Kansalaisopiston liikuntakurssit, urheiluseurojen tukeminen, maksuttomat liikuntasalivuorot, liikuntapaikkojen esteettömyys	Kaikki ikäryhmät	Liikunnan TEA- pistemäärä	Yleishallinto, Sivistystoimi, Tekninen toimi
Liikunnallista elämäntapaa tukevan ympäristön ylläpitäminen ja kehittäminen	Ylläpidetään ja kehitetään liikunta-, ulkoilu-, leikki- ja virkistysympäristöjä sekä kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita ja verkostoa. Huomioidaan aktiivisen elämäntavan edellytykset maankäytön suunnittelussa, kaavoituksessa sekä investoinneissa.	Kaikki ikäryhmät	Ylläpidettyjen liikunta-, ulkoilu-, leikki- ja virkistyskohteiden määrä, Liikkumista tukevien ympäristöjen ylläpito- ja kehittämistoimenpiteet toteutettu (toteutunut / osin toteutunut / ei toteutunut)	Tekninen toimi
Kylien liikuntapaikkojen näkyväksi tuominen	Kannustetaan kyliä ja muita toimijoita lisäämään liikuntapaikkansa Lipas.fi- ja Fluent-palveluun	Kaikki ikäryhmät	Lipas.fi,ja Fluent.fi lisätyt liikuntapaikat lkm	Tekninen toimi, Sivistystoimi
Lasten päivittäisen liikkumisen lisääminen ja liikunnallisen elämäntavan vahvistaminen varhaisessa vaiheessa	Liikunnan ottaminen osaksi arkea jo varhaiskasvatuksessa, päivittäinen liikunta, ulkoilu ja retket	Lapset ja nuoret	liikuntasalikäynnit, retkisuunnitelmat	Sivistystoimi
Perusopetuslain 2§ mukaisesti esi- ja perusopetuksen tulee edistää liikunnallista elämäntapaa	Pitkien istumisjaksojen vähentäminen	Lapset ja nuoret	Move! -testit	Sivistystoimi
Liikunnallisten harrastusten tukeminen	Lasten ja nuorten harrastuskalenteri, HSM, Urheiluseurojen tukeminen	Lapset ja nuoret	Toteutunut/ei toteutunut Move! Mittaukset	Sivistystoimi
Lasten ja nuorten ylipainon väheneminen ja terveellisten elämäntapojen tukeminen	Koulumatkaliikuntaan kannustaminen, liikunnallisten harrastusten tarjoaminen HSM	Lapset ja nuoret	Ylipainon yleisyys (%) 2 - 16-vuotiailla Info 3692	Sivistystoimi
Terveellisten ruokailutottumusten ja ravitsemuksen edistäminen	Tarjotaan ravitsemussuositusten mukaista ruokaa sekä tuetaan ruokakasvatusta, ruokailutaitoja ja ruokailun myönteistä kokemista varhaiskasvatuksessa ja kouluissa.	Lapset ja nuoret	Ruokapalvelut toteutettu ravitsemussuositusten mukaisesti (toteutunut / osin toteutunut / ei toteutunut)	Tekninen toimi
Ikääntyneiden kannustaminen liikunnan lisäämiseen ja oman toimintakyvyn ylläpitämiseen	Seniorin testauspäivät ja soveltavan liikunnan tapahtuma	Ikääntyvät	Toteutunut/ei toteutunut	Kansalaisopisto, seniorityöryhmä
Liikuntakurssien suuntaaminen ikääntyville	Kansalaisopiston soveltuvan liikunnan ja ikääntyvien liikunnan kurssit	Ikääntyvät	Toteutunut/ei toteutunut	Sivistystoimi

Mielen hyvinvoinnin edistäminen

Tavoite	Toimenpide	Ikäryhmä	Mittari	Vastuutaho
Osallisuuden kehittäminen	Osallisuusohjelman laatiminen	Kaikki ikäryhmät	Laadittu/ei laadittu	Yleishallinto, Sivistystoimi, tekninen toimi, elinvoimayksikkö
Viihtyisän kouluympäristön ylläpito ja rakentaminen	Suunnitellaan koulujen peruskorjaus- ja investointitoimet yhdessä sivistystoimen ja teknisen toimen kanssa	Lapset ja nuoret	Asiakastyytyväisyyskysely	Sivistystoimi, Tekninen toimi
Kehitämme vanhus- ja vammaisneuvostojen toimintaa	Vaikuttamistoimielinten ja lautakuntien yhteiset iltakoulut	Kaikki ikäryhmät	Toteutunut/ei toteutunut	Sivistystoimi, tekninen toimi, yleishallinto
Lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen	Nuorisovaltuustotoiminnan kehittäminen, lapsiparlamenttitoiminnan uudelleen käynnistäminen	Lapset ja nuoret	Toteutunut/ei toteutunut	Sivistystoimi, yleishallinto
Lasten psyykkisen hyvinvoinnin ja tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen.	Toteutetaan tunne- ja kaveritaitokasvatusta sekä vahvistetaan lasten osallisuutta ja positiivista pedagogiikkaa.	Lapset ja nuoret	Huoltajakyselyiden tulokset lasten hyvinvoinnista. Henkilöstön hyvinvointihavainnot.	Sivistystoimi
Omaehtoisen toiminnan ja sosiaalisen hyvinvoinnin tukeminen	HUBteekki, kansalaisopisto, yhdistystoiminnan tukeminen	Kaikki ikäryhmät	Kuntalaiskysely	Elinvoimayksikkö, sivistystoimi
Lasten ja nuorten mielenterveyden tukeminen ja palvelut	Harrastustoiminnan tukeminen, oppilashuoltopalveluiden saatavuuteen vaikuttaminen	Lapset ja nuoret	Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä 8.-9.lk Kohtalainen tai vaikea ahdistus 8.-9.lk	Sivistystoimi
Ehkäisevän päihdetyön suunnittelu yhdessä koulujen ja nuorisotyön kanssa.	Nuorten palveluverkoston säännölliset kokoontumiset	Lapset ja nuoret	Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta 8.-9lk ja lukion 1.-2.lk Tosi humalassa vähintään kerran kk 8. ja 9.lk Pelaa rahapelejä 8.-9.lk	Sivistystoimi
Hyte-työn systemaattinen seuranta	Säännöllinen raportointi valtuustolle, Hyte- tavotteiden linkittäminen kunnan prosesseissa	Kaikki ikäryhmät	Väestöryhmien välisten terveyserojen raportointi valtuustolle Kunnan talousarviossa määritellyt mittarit hytetyölle	Sivistystoimi, yleishallinto
Ikääntyneiden yksinäisyyden ehkäisy ja	Seniorityöryhmän toiminnan	Ikääntyvät	Otettu käyttöön/ei otettu	Sivistystoimi